In hoc vinces.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Jurnalu Periodicu Eclesiasticu

ANUL VII-lea No. 10.

OCTOMVRIE

TABELA MATERIEĬ

BUCUREȘTĬ
TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘCĬ
34, Strada Principatele-Unite, 34.
1883.

ANUL VII. BUCURESTI OCTOMBRE 1883 No. 10.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

JURNALŬ PERIODICU ECLESIASTICŬ

APARE O DATA PE LUNA

„Predică cuvêntul"

II. Tim. IV. 2.

CALINIC

Cu mila luĭ Dumnedeŭ Archiepiscopŭ și Mitropolit al Ungro-Vlachieĭ, Primat al Românieĭ.

Cucernicilor Protoiereĭ și Preuțĭ aĭ Eparchieĭ nóstre, dar vouĕ și pace dela Dómnul și Mântuitoriul Nostru Iisus Christos, éră din partea smerenieĭ Nóstre Archipăstoréscă binecuvîntare.

Tótă cetatea ce se împărechézä (să desbină) *între sine, nu va putea sta,* a dis Domnul și Mântuitorul nostru; și, *tot celŭ ce nu adună cu noĭ, rîsipeșce.* Este unŭ mare interesŭ, al dușmanilor vĕduțĭ și nevĕduțĭ aĭ Bisericeĭ, să desbine Sânta cetate, să smulgă și să rîsipéscă dela Staulul Domnuluĭ, nu numaĭ oile cele cuvîntătóre ci și pe păstorĭ; căcĭ scris este: *batevoiŭ păstoriul și se vor rîsipi oile turmeĭ.*

Incercarea de a desbina oile cuvîntătóre este maĭ veche, și nu s'a cruțat nimică spre a propaga și împlînta în poporŭ indiferentismul religiosŭ, rĕcéla către Biserică și chiar despreţul și necredința. Tot-déuna, în trecutul puținŭ depărtat, s'a tinsŭ a se pune o desbinare între școlă și Biserică, pentru ca ceĭ cu

carte, ceĭ luminațĭ și care trebuia să lumineze pe alțiĭ, să pótă odată afirma necredința în poporŭ. Spre acésta, s'a făcutŭ tóte sforțările, s'a desvoltatŭ în tineretŭ numaĭ mândria spirituală, și nu numaĭ s'a părăsit, dar s'a și combătut creșcerea bună, creșcerea în sentimente și exercițiĭ religióse, calificându-o purure cu terminul de *bigotismŭ*.

Dar religiositatea fiind adînc sădită în inima poporuluĭ Românescŭ, și dușmaniĭ Bisericeĭ nemulțămindu-se cu cucerirea terenuluĭ într'unŭ chipŭ atât de latentŭ (pe încetul), s'a folosit, maĭ ales la ocasiunĭ de lipsurĭ și nenorocirĭ pe țéră, a presenta poporuluĭ Biserica și clerul ca o povară insuportabilă, de care ar trebui să se scuture. De aci resentimentul către preuțĭ și servitoriĭ altariuluĭ în genere, de aci răcéla către Biserică. La acéstă răcélă a contribuit fórte mult și amestecul preuților în certurile politice și de partidŭ, în care, credemŭ noĭ, aŭ fost trașĭ tot în scopul perfidŭ de a-ĭ desbina de poporŭ.

Nicĭ cu acésta n'aŭ fost mulțămițĭ inimiciĭ Bisericeĭ; după seceta morală și alte calamitățĭ, trebuia resboiul, trebuia mórtea între nenorociţiĭ suferindĭ; trebuia ca Clerul, apăsat saŭ lăsat în părăsire, să se desbine și să se sfâșie între sine. Mâna anticreștină, mâna sacrilege care operéză astădĭ acest rĕŭ, maĭ mare decâtŭ tóte rĕlele, este bine simțită, bine cunoscută bărbaților care conducŭ afacerile țĕreĭ și ale Bisericeĭ. Nenorocire însă că nu simțescŭ, nu cunoscŭ tocmaĭ aceĭ ce ar trebui să cunóscă și să simțéscă : Clerul de mirŭ, preuțimea maĭ ales, care este întrebuințată ca unŭ instrumentŭ orbŭ, nu numaĭ

contra Bisericeĭ, ci și contra patrieĭ, contra celor maĭ vitale interese naționale.

Eca ce Ne face, iubiților, să vě adresămŭ și acéstă smerită carte pastorala. Sîntemŭ datorĭ a vě lumina asupra mareluĭ pericul, sîntemŭ datorĭ a vě deschide ochiĭ asupra catastrofeĭ cė amenința Biserica în genere și maĭ multŭ încă pe Cuceriniciile Vóstre! Vě îndemnămŭ dar să faceți o ochire, să treceți în revistă istoria generală a lumeĭ, din tóte locurile și din tóte timpurile, și sa aflațĭ: pututus'a câșciga ceva bunŭ și stabilŭ, prin desbinare? Ințelegemŭ ca o mână de ómenĭ, deosebițĭ singurĭ din înturecul ignoranțeĭ saŭ a rěleĭ credințĭ, să fi luptat cu energie contra celor aĭ sěĭ chiar, și să isbutéscă a înfige sus și tarę stindartul adeveruluĭ și al dreptățeĭ. Dar nu înțelegemŭ nicĭ cumŭ ca aceeașĭ mână de ómenĭ, înrolațĭ sub acelașĭ stindart, profesând acéléșĭ principiĭ, jurând aceéșĭ credință, să se desbine între eĭ pentru motive închipuite, și să dea ocasiune dușmanuluĭ comunŭ de a câștiga victoria și a întra în cetate fără luptă și în aplausele învinșilor!

Tocmaĭ în asemenea împrejurare suntemŭ noĭ, iubiților. Pe când și Sântul Sinodŭ, și fie-care din Ierarchiĭ bisericeĭ în parte, și cucerniciile Vóstre, cu plângerile ce ațĭ adresat nouě și Guvernuluĭ în diferite timpurĭ, și însușĭ Guvernul, isbutisemu împreună a se lua în tratare Proiectul de lege pentru îmbunătățirea sórteĭ Cleruluĭ, și pe când numaı timpul și alte chestiunĭ grele care nu s'aŭ putut amâna, aŭ făcut să se întârḑie realisarea faptuluĭ deplinŭ, Cucerniciile Vóstre, întețițĭ de ceĭ ce cauta pete în sóre și maĭ ales de ceĭ interesațĭ a pěscui în apa turbure,

veniţĭ să sfidaţĭ şi Sinodŭ, şi Canóne, şi Ierarchie, şi Guvernŭ, numaĭ ca să se cheme că imitaţĭ pe alţiĭ. Aţĭ auḑit de congrese şi vreţĭ să parodiaţĭ pe alţiĭ, fără a vĕ întreba dacă sînteţĭ în aceeaşĭ necesitate, în aceleşĭ condiţiunĭ, şi maĭ ales dacă aveţĭ de urmărit unŭ scopŭ care să se pótă realisa, şi care nu se realiséză numaĭ din causa unor pedice injuste.

Dar vĕ întrebămŭ, care vĕ este necesitatea? Lipsa în care vĕ găsiţĭ, trebuinţa de ameliorarea posiţinneĭ materiale? Apoĭ acésta n'o şcimŭ, n'o simţimŭ cu toţiĭ? Când vre-odată vi s'a interḑis dreptul de a petiţiona? N'aţĭ petiţionat şi la Noĭ şi la Guvernŭ? Petiţiunile care le-am primit dela Cucerniciile Vóstre în diferite timpurĭ şi din diferite locurĭ, nu ne-am grăbit ale comunica Guvernuluĭ, în originalŭ, însoţindu-le tot-déuna de rugăciunĭ călduróse în favórea causeĭ ce urmăriţĭ? Nu aveţĭ dreptul a vĕ plânge şi prin publicitate? Nu v'aţĭ plânsŭ şi nu vĕ plângeţĭ când voiţĭ şi de câte orĭ voiţĭ? Eĭ bine, pentru ce adunare în congresŭ? Contra cuĭ voiţĭ a lupta? Contra Sinoduluĭ? Dar elŭ nu are nimică material în mâna sa, ca să-ĭ puteţĭ smulge. Contra Guvernuluĭ? Acésta v'ar înjosi caracterul, fără să puteţĭ trage celŭ maĭ micŭ profitŭ. Noĭ nu putemŭ lupta în contra Guvernuluĭ; sîntemŭ datorĭ a ne ruga pentru Guvernŭ; Şi Guvernul ne va da tot concursul séŭ numaĭ când 'lŭ vor erta împrejurările şi când va vedea că sîntemŭ unŭ elementŭ de ordine şi bine-făcĕtoriŭ Statuluĭ şi Naţiuneĭ. Şi óre nu este datoria nóstră a cleruluĭ a da pildă de aşteprare şi răbdare?

Vĕ maĭ întrebămŭ, sunteţĭ în acelesĭ condiţiunĭ cu

neguțitorii, cu plugarii, cu artiștii, cu medicii, etc. pentru ca să vě adunați în congrese? Dar noi avem o disciplină, avemŭ sântele canóne cărora trebue să ne conformămŭ; și în privința acésta noi clerul nu ne putemŭ compara de câtŭ cu armata. Precumŭ în armată idea de congresŭ ar fi nenorocită și chiar ridiculă, tot așa și la clerŭ. Preuțimea nu se póte mișca de câtŭ în direcțiuni canonice și numai sub conducerea capilor sěi; spre a face întruniri, trebue să fie convocați, saŭ în așa numitele sinóde naționale, saŭ în sinóde Eparchiale, și numai atunci când cerŭ trebuințele și nevoile strictŭ eclesiastice, și nici-o-dată fără capii Clerului. Afară de alte sânte Canóne care prescriŭ raporturile dintre diferitele trepte ierarchice și care amenință cu *Catherisire* pe preutul ce ar îndrăzni să contra-ďică saŭ să defaime pe episcopul sěŭ, Canonul 39 al Sânților Apostoli merge cu rigórea până a intérďice preuților și diaconilor ori-ce lucrare fără a consulta pe Episcopul si a căpăta aprobare saŭ bine-cuvîntare. Eca cum sună acelŭ Canonŭ : *„Presviterii și diaconii fără socotința Episco-„pului nimicŭ să sěvêrșéscă; căci elŭ este căruia i s'a „încredințat poporul Domnului, și dela care se va cere „cuvîntŭ pentru sufletul lorŭ“*.

In fine, dacă ne întrebămŭ care este scopul adevěratŭ ce urmăriți, nu vedemŭ de câtŭ întunericŭ și confusiune; am putea ďice chiar *amăgire*. Vreți să rěușiți a vě îmbunătăți sórta. Apoi acésta atârnă nu dela congrese, ci dela Corpurile legiuitóre și dela Guvernŭ; și nu vedeți óre că rěŭ-voitorii, îndemnându-vě a face manifestațiuni nechibzuite, nu vě

apropie ci vĕ depărtéză, nu vĕ înbunéză ci vĕ înstreinéză și de guvernŭ și de téră?

Dacă scopul ve este rĕsturnarea actualeĭ legĭ sinodale, pentru ca să luațĭ și Cucerniciile Vóstre parte în sinodŭ, cerețĭ-o prin petițiunĭ; nu facețĭ larmă zadarnică; cu acésta nu vețĭ îndupleca nicĭ națiunea nicĭ Guvernul. Din contra, vețĭ fi respinșĭ, ca unŭ elementŭ de turburare și desordine. Ore capiĭ Clerului v'a împedicat vre-o-data de a petiționa și în acéstă privire? Nu vĕ este cunoscut óre că legea actuală Sinodală este voința țĕreĭ, și numaĭ Guvernul și téra o potŭ modifica? Și nu se póte modifica de câtŭ ținêndu-se sémă de sântele Canóne și avênd în vedere și constituținnile eclesiastice ale tuturor națiunilor orthodoxe. Cuĭ vrețĭ să impunețĭ dar cu manifestațiunile Violente?

Avețĭ în vedere să acaparațĭ înaltele trepte Ierarchice? Șcimŭ că și cu acésta vĕ magulescŭ dușmaniĭ bisericeĭ. Dar cine v'a pus vre-o stavilă și în acéstă privință? Ore astădĭ nu sunt, maĭ pe jumătate dintre Ierarchiĭ țereĭ, din șirurile cucerniciilor Vóstre? Negreșit în condițiunile prescrise de Sântele Canóne; și óre se póte trece alature cu acele condițiunĭ? Cine crede acésta este maĭ naivŭ de cât toțĭ naiviĭ, și cine o susține este unŭ mare *amăgitoriŭ.*

Sîntețĭ încântațĭ póte de sirena care vĕ promite *adoua căsătorie a preuților*. Dar nu vĕ uĭtațĭ să vedețĭ că biserică nóstră orthonoxă este unica cea maĭ liberală în privirea căsătorieĭ Preuților? Dacă se întêmplă nenorocirĭ familiare, aceste, dupre înțelépta economie a sânteĭ nóstre constituțiunĭ, se compensézā cu dreptul ce-șĭ capătă persóna lovită, de a se

rădica până la cele maĭ înalte trepte Ierarchice. Pe lângă aceste, cum ar crede cine-va că acéstă questiune se póte deslega fără deliberațiunea și hotărîrea unuĭ Sinod ecumenicŭ? Noĭ Romaniĭ sîntemŭ o mică părticică a Bisericeĭ ecumenice ortodoxe; și de acéea nu putemŭ hotărî singurĭ în asemine questiunĭ, fără a ne rupe dela corpul celŭ mare și fără a deveni schismaticĭ.

Vĕ rugămŭ dar, iubiților preuțĭ, să gândițĭ serios la demarșa ce voițĭ a lua. Ea ar fi, precum vedețĭ, și contra Canónelor și contra chiar a Constituțiuneĭ țĕreĭ nóstre, care garantéză Sântele Canóne. Eca și Constituțiunea cum se esprimă la Articulul 21 :

Aliniatul 3. *Religiunea ortodoxă a rĕsărituluĭ este religiunea dominantă a Statuluĭ Românŭ.*

Alin. 4. *Biserica ortodoxă Română este și rĕmâne neatêrnată de orĭ-ce chiriarchie streină, păstrându-șĭ însă unitatea cu biserica ecumenică a rĕsărituluĭ în privința dogmelor.*

Alin. 5. *Afacerile spirituale canonice și disciplinare ale Bisericeĭ ortodoxe Române, se vor regula de o singură autoritate sinodală centrală, comform uneĭ legĭ speciale.*

În vederea celor ce precedŭ, vĕ prevenimŭ, iubiților preuțĭ, pentru ultima óră, ca să nu dațĭ ascultare dușmanilor bisericeĭ. Și pentru ca nimene dintre Cucerniciile Vóstre să nu se pótă vre-o dată desvinovăți cu neșciința legilor positive, Noĭ ne facemŭ datoria a vĕ reaminti Circulara pastorală a Sântuluĭ Sinodŭ precumŭ și doue circulare a Nóstre ce vi le-am adresatŭ prin Protoiereiĭ respectivĭ, și vĕ sfătuimŭ părinteșce și vĕ ordonămŭ a vĕ opri dela orĭ-ce

manifestaţiune anticanonică şi contrară Constituţieĭ.

Vĕ prevenimŭ maĭ ales, pentru a vĕ feri de órĭ-ce responsabilitate şi pedépsă, ce şi biserica şi Guvernul vor fi silite şi vor avea tot dreptul a vĕ inflige atât Cucerniciei Vóstre, câtŭ şi complicilor, pentru o asemine manifestare, în care Biserica n'ar vedea de cât o călcare de lege şi o eresie, eară Guvernul o rĕscólă şi încercare de a atenta la pacea şi siguranţa Statuluĭ.

Nu vĕ purtaţĭ de nenorocitele capete ale pătimaşilor politicĭ, care v'aŭ ales astăḑĭ ca *calŭ de bătae*, pentru ca să vĕ arunce departe mâne când nu vor maĭ avea trebuinţă de voĭ. Aţĭ maĭ păţit aşa!

Nu pregetaţĭ a despreţui şi sdrobi ruşinósele sfaturĭ ce vĕ daŭ câţĭ-va renegaţĭ ocultĭ, care perḑênd tótă onórea şi pudórea, voescŭ să vĕ tragă cu orĭ-ce preţŭ în ceata lorŭ, saŭ celŭ puţinŭ să vĕ smulgă celŭ de pe urmă banŭ, prin nutrirea pasiunilor nedrepte contra cleruluĭ monachalŭ, şi maĭ ales contra autorităţeĭ legale. Ar fi o mare ruşine pentru clerŭ în genere ca preŭţimea să aştepte ceva bine dela ceĭ ce aŭ lepădat şi călcat în picióre sacrele instituţiunĭ bisericeşcĭ.

Luaţĭ aminte dar de voĭ înşivĕ şi de turma care v'a încredinţat-o Dumneḑeŭ.

Charul Domnuluĭ nostru Iisus Christos şi dragostea luĭ Dumneḑeŭ şi Tatăluĭ, şi comunicarea Sântuluĭ Duchŭ, să fie cu noĭ cu toţĭ.

CALINIC.

FUNCŢIUNEA CÂNTĂREŢILOR

Dând aci óre-care notiţe istorice asupra cântareţilor, credem de datoria nóstră a atrage atenţiunea Prea Sânţiţilor Mitropoliţĭ şi Episcopĭ asupra unor abuzurĭ ce se comit la ocuparea acesteĭ funcţiunĭ bisericescĭ, căreia Biserica vechia consacra o deosebita atenţiune. Isvorul tutulor acestor abuzurĭ ce semnalăm aci în trécăt, este că de obiceiŭ se perde din vedere, că cântăreţiĭ sunt persóne clerice şi prin urmare se cer dela eĭ nu numaĭ óre-care calităţĭ, dar şi un act religios, prin care eĭ se introduc în funcţiunea lor. Astădĭ, întru cât scim noĭ, nu se face nicĭ o hirotesiă cântăreţilor, şi nu se cere pentru numirea unuĭ cântareţ decât o simplă recomandaţiune din partea protoereilor, care şi acésta adesea se face fără o scrupulósă cercetare asupra calitaţilor cerute de la un cântăreţŭ şi care sunt: cunoştinţa orîndueliĭ Bisericiĭ, un glas frumos şi apoĭ şi o *viaţă morală*. Maĭ ales în privinţa acestuĭ din urmă punct se observă o negligenţă regretabilă, căcĭ Biserica vechiă ţinea maĭ mult la acésta, decât la vocea cântăreţuluĭ. După can. 10 al conciliuluĭ IV din Chartago, care reguléză orînduirea cântăreţilor, preotul zice : *Vide, ut quod ore cantas, corde credas, et quod corde credis, operibus comprobes* (vezĭ ca ce cânţĭ din gură, să credĭ şi în inimă, şi ce credĭ în inimă, să confirmĭ şi prin fapte). Asemenea şi Hieronym, explicând Ephes. 5,19, combate abusul de a cere de la cântăreţĭ numaĭ un glas frumos, iar nu şi pietate. Écă cuvintele sale : Audiant hæc adolescentuli; audiant hi quibus psallendi in ecclesia officium est, Deo non voce, sed corde cantandum, nec in tragœdorum modum guttur et fauces dulci medicamine colliniendas, ut in ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica, sed in timore

in opere, in scientia Scripturarum. Quamvis sis aliquis ut solent illi appellare κακόφωνος, si bona opera habuerit, dulcis apud Deum contor est. Adică : Audă acestea tinerii, audă aceia care aŭ oficiul de a cânta în Biserică : că trebue a cânta luĭ Dumnedeŭ nu prin voce, ci prin inimă, nicĭ a moia gâtlejul, în modul actorilor, prin medicamente dulcĭ, ca să se audă în Biserică melodiĭ şi cântecĭ theatrale, ci cu frică, prin fapte, prin cunoscinţa scripturilor. Chiar déca ar fi cine-va, după cum să dice de obiceiŭ *cacofon* (cu glas rěŭ), déca are fapte bune este plăcut luĭ Dumnezeŭ cântul sěŭ.

Acestea dise în trécăt, trecem acum la objectul nostru.

Cântăreţiĭ saŭ psalţiĭ (ψάλται, cantores) eraŭ în Biserica vechiă nisce servitorĭ saŭ funcţionarĭ eclesiasticĭ de rang inferior, orînduiţĭ ca sa conducă saŭ să facă maĭ plăcut cantul bisericesc. Deja în vechiul testament pusese David uă clasă óre-care de Leviţĭ pentru îngrijirea cantuluĭ şi a musiceĭ în templu (I. Parelip. 16,4 seqq.; 23,4.6; 25, 1—3). Cantul a fost de la început şi în cultul divin al chreştinilor, şi chiar în timpul Apostolilor se pot găsi primele urme ale uneĭ clase de cântăreţĭ (Efes. 5,19; Colos. 3,16; I. Cor. 14,27). O dată cu desvoltarea comunităţilor bisericéşcĭ, s'a desvoltat şi îngrijirea pentru cantul bisericesc, după cum vedem din scrierile Sânţilor Părinţĭ (Clemente din Alexandria, Cyprian, Vasilie etc.). Adesea se face menţiune de choruri de cant, pentru esecutarea maĭ demnă a cântarilor cultuluĭ divin. La începutul, saŭ cel maĭ târdiŭ la jumětatea seculuĭ al 4-lea s'aŭ introdus în Biserică cântăreţĭ (cantores, ψάλται), ceea ce era cu atât maĭ necesar, cu cât puritatea primitivă a cantuluĭ bisericesc se alterase maĭ mult saŭ maĭ puţin în cursul timpuluĭ.

Ca marturiĭ pentru existenţa unuĭ oficiŭ de cântăreţĭ bisericeşcĭ, putem cita : Canon. apost. can. 69 ; Constit. apost. III, 11 ; Ephrem Syr. Serm. 93 ; conc. Laod. can. 15 şi liturgia S-tuluĭ Marcu. Din aceste mărturiĭ resultă tot-de-odată cu tótă certitudinea, că în Biserica antică funcţiunea cântăreţilor era cu totul deosebită de funcţiunea citeţilor, ceea ce se maĭ póte vedea şi din Conc. Trull. c. 4. Iustinian Nov.

III, c. 1. Pretutindinea cântărețul se numesce special pe lângă cetețul, și în citata novela se menționéza espres, că în Biserica grécă din Constantinopol eraŭ 110 cetețĭ, și 25 cântarețĭ. Cu acésta însa nu voim a tagădui, ca eraŭ și casurĭ, în care funcțiunea de cântăreț se putea suplini escepțional și momentan de către un alț servitor al Bisericeĭ.

Funcțiunea cântăreților consista maĭ ântêiŭ de tóte în conducerea și supraveghierea cantuluĭ Bisericescŭ, apoĭ și în acésta că eĭ eraŭ și *prenunțiatorĭ* adică eĭ începéŭ un psalm saŭ o cântare óre-care, iar poporul continua în urma. Eĭ facéu acésta maĭ cu deosebire în casul când era vorba a introduce un imn noŭ, pînă atuncĭ necunoscut. În vederea aceșteĭ funcțiuni a lor eĭ se numiaŭ și ὑποβολεῖς (Socrat. hist. eccl. V. 22), *monitores, inspiratores, suggestores, psalmi prænuntiatores*. Acest drept, de a începe cântările era reservat numaĭ lor. Sinodul numaĭ de la Laodicea hotărasce (can. 15), că numaĭ poeții canonicĭ, carĭ se urcă pe Amvon și cântă din carte, aŭ dreptul de a începe cântarile. Eĭ se numescŭ și κανονικοί ψάλται adică psalțĭ carĭ aparțin special la serviciul bisericesc și sunt coprinșĭ în regula saŭ lista sa, spre a se deosebi de ceĭ-lalțĭ credincioșĭ, carĭ s'ar putea numi psalțĭ numaĭ într'un sens general, ca uniĭ ce luaŭ parte la cantul bisericescŭ.

Conferirea funcțiunĭĭ de cântăreț se făcea prin hirotesia; în biserica din Carthagine se putea face acésta și fără episcop, ci numaĭ de către preot, după cum se vede din sus-citatul canon al Sinoduluĭ de la Carthagine. Cât pentru moralitatea ce se cere de cântărețĭ, ca uniĭ ce se enumeră între fețele bisericescĭ, Sântele canóne cer din parte-le o purtare morală maĭ perfectă, decât de la ceĭ-lalțĭ chreștinĭ. Sinodul de la Laodicea can. 24 opreșce pe cântărețĭ de a intra în cârciumă, pe când astăzĭ se vĕd maĭ mulțĭ cântarețĭ cari sunt și cârciumarĭ. Asemenea canonul 43 apostolic hotarasce, ca déca cântărețiĭ vor juca cărțĭ și vor petrece în bețiĭ, să înceteze orĭ să se aforisésca, adică să se lipsésca de chiemare și să se degradeze în rândul mirenilor.

Zotu.

Din istoria mônăstireĭ Némțuluĭ.

Istoria skituluĭ Vovedenia, ce urméză aicĭ imediat, face parte din Istoria S-teĭ mônăstirĭ Némțul. Redacțiunea Jurnaluluĭ „Biserica ortodocsă română“ va presenta lectorilor sĕĭ unŭ șirŭ de monografiĭ, tóte datorate peneĭ neobosituluĭ Părinte Andronic, Ieromonachul și Duchovnicul S-teĭ mônăstirĭ Némțul cea nouă, carea mănăstire se află construită nu de mult la Kițcanĭ, în Basarabia. Dicemŭ neobositul Părintele Andronic; căcĭ în adevĕr Sânția Sa este unŭ modelŭ de călugĕrŭ. Sânția Sa, dupre informațiunile, ce avemŭ, poseda în originalŭ și studiază în continuŭ chrisóvele și în genere documentele mônăstireĭ Némțuluĭ și ale skiturilor, dependinte de acésta Sântă mônăstire. Peneĭ acestuĭ modelŭ de călugĕrŭ datorimŭ maĭ multe edițiĭ manuscripte ale istorieĭ S-teĭ mônăstirĭ Némțuluĭ, pre care noĭ le-am vĕdutŭ și le-am admiratŭ pentru mulțimea materialuluĭ istoricŭ. Unŭ volumŭ mare în folio din noĕ ale unia din aceste edițiĭ se află în posesiunea nóstră, pre carea cu învoirea autoruluĭ, cu concursul prea învĕțatuluĭ Directorŭ alŭ Ministeriuluĭ de Culte și Instrucțiune publică, D. Gr. Tocilescu și maĭ ales cu ajutoriul luĭ D-deŭ, sperămŭ alŭ presenta cât de curênd publĭculuĭ românŭ. Pĕnĕ atuncĭ însĕ să profitămŭ de aceia, ce se póte tipări cu maĭ multă ușu-

rinţă de către Redacţia jurnaluluĭ, făcênd a se publica treptat şi celelalte monografiĭ, care din bunăvoinţa autoruluĭ aŭ fostŭ încredinţate sub-semnatuluĭ spre publicare.

Archim. Ghenadie Enăcénu.

ISTORIE

pentru

Inceperea, zidirea, întemeerea şi înzestrarea Sfântuluĭ Skit Vovedeniea, ce este în principatul Moldavieĭ, aprópe de Sfânta Monastire a Némţuluĭ.

Acest Sfânt şi Dumnezeesc lacaş al prea curateĭ Maiceĭ luĭ Dumnezeŭ îşi are începerea întemeiareĭ sale întru acest kip. In aniĭ 7259, (1751) prea Sfinţitul Ioannikie Episcopul Romanuluĭ, carele maĭ înainte a fost şi Igumen Sfinteĭ monastiriĭ Némţuluĭ, precum se vede în istoria numiteĭ monastiriĭ, dorind dintru tot sufletul seŭ, ca şa întemeĭeze un asemenea Skit, s'aŭ învoit cu prea cuvioşia sa părintele nostrŭ Ieromonachul Nicanor, Igumenul Sfinteĭ monastiriĭ Némţuluĭ, şi cu tot soborul fraţilor monastiriĭ, şi dând el monastiriĭ o sută patru-ḑecĭ şi patru de leĭ şi cincĭ-ḑecĭ de matce şi cincĭ kiliĭ, ce le facuse el la monastire supt un acoperemânt, şi treĭ dughéne, ce le avea la capitaliea Iaşĭ şi încă şi alte miliĭ osebite, aŭ cumpărat un loc fórte frumos, ce este aprópe de monastire, cale, ca de un sfert de ceas, în partea despre amiéḑă-ḑi, pre unŭ deluşorŭ, şi cu ajutoriul prea milostivuluĭ Dumnezeŭ şi a prea curateĭ sale maĭce, aŭ zidit cu a sa kieltuială, maĭ ântêiŭ o Sfântă Biserică de lemn, durată, pre temelie de piatră, şi o aŭ sfinţitŭ, întru cinstea întrăriĭ în Biserica a prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre Născătóreĭ de Dumnezeŭ şi pururea fecióreĭ Marieĭ, spre a sa şi a tot németuluĭ sĕŭ vécĭnică pomenire. Şi aŭ maĭ făcut acolo, şi vre o câte-va kiliĭ şi i-aŭ pus numele: «Skitul Vovedeniea», puind întru acest Skit şi Igumen pre un u-

cenic alŭ sĕŭ, anume, Atanasie Ieromonah, şi adunând şi monahĭ. (a)

Nu saŭ lăsat însă numaĭ cu atâta acest prea Sfinţitŭ Ierarh, ci, ca un prea bun şi înţelept părinte, îngrijindu-se cu adevĕrat de prea iubiţiĭ duhovniceşciĭ sĕĭ fiĭ şi pentru viitorime, aŭ socotit, ca pentru kiverniséla şi ţinerea fraţilor, cariĭ ar petrece la acest Sfânt Skit, să înkipuiască şi óreşĭ-care avere, care să o aĭbă pentru tot-d'auna, cât va ţinea prea milostivul Dumnezeŭ pre acest Sfânt şi Dumnezeescŭ lăcaşŭ. Şi aşa le-aŭ cumpărat, şi le-aŭ dat nişce viĭ, la Vităneştĭ în ţinutul Putniĭ, treĭ pogóne şi jumĕtate vie făcătóre şi patru-spre-ḑece pogóne de apărăturĭ şi o firtă şi jumĕtate loc sterp, înbrăcat cu pomĭ în capul vieĭ; şi de la dél şi de la vale, cu crama şi cu tóte ciuvéele câte trebuesc, şi o móră, ce este pe pârîul Topoliţiĭ, în Sileştea Gemenéştilor, adeca: pre moşia Oncea a monastiriĭ Némţului,

---

a) Iată întocma în copie şi actul, prin carele se adeveresc cele istorisite.

„Іѡанникїе, кꙋ мила лꙋй Дмнезеꙋ, Єпіскоп Ромaнꙋлꙋй. Фачем щире,
„кꙋ ачаста адевърата скрисоаре а ноастръ: тꙋтꙋрор кꙋй съ каде а щи:
„Прекꙋм, нѣм ꙟдемнат, дин бꙋнъ воа ноастръ, ши дин кꙋратъ
„инимъ: ши ам фъкꙋт о сфнтъ Бисѣрикъ, ꙟпрѣжма сфинтей мо-
„настирй Нѣмцꙋлꙋй: ꙋнде, съ чинстѣще. ши съ пръзднꙋаще, ꙟ-
„трарѣ ꙟбисѣрикъ, а прѣ сфинтей стъпжнiй ноастре, де Дмне-
„зеꙋ нъскътоарей ши пꙋрꙋрѣ фечоарей Марiей. ꙟтрꙋ а ноастръ вѣч-
„никъ поменире: шй а пъринцилор нощри. Ши ажꙋториндꙋне милости-
„вꙋл Дмнезеꙋ, ши прѣ кꙋрата майка сфинцiей сале: де ам исфръвито,
„сокотитам ши пентрꙋ киверниcѣла фрацилор, карiй ор петрѣче ла ачел
„скит: ши лѣм дат, вiй ла Витънещй, ꙟцинꙋтꙋл Пꙋтнiй. Трей по-
„гоне ши жꙋмътате, вiе фъкътоаре: ши патрꙋспрезѣче погоане, де апъ-
„рътꙋрй: ши охиртъ пол, лок стерп, ꙟбръкат кꙋ помй, ꙟкапꙋл вiей:
„ши де ла дѣл, ши де ла вале: прекꙋм арата, запиcꙋл лꙋй Герасим мо-
„нах: че лаꙋ кiемат дин миренiе, Георгицъ морар: Цинере Кърстей, фе-
„чор Марѳей, ѿ Витънещй. Ши ꙟпреꙋнъ кꙋ записꙋл лꙋй чел де вжнзаре
„нѣꙋ май дат доаъ записе де кꙋмпърътꙋрй, пе ачесте вiй. ꙋнꙋл, де
„ла Кърстѣ, фечорꙋл Марѳей, дин Витънещй: карeле аꙋ фост сокрꙋ
„лꙋй Герасим монах. ши алт запiс, де ла Вартоломею, фечор Алꙋбꙋлꙋй
„дин Витънещй: ши алт запiс де данiе, дела Албꙋл: тиж фечор
„Марѳей дин Витънещй. Ши ачесте вiй, саꙋ кꙋмпърат, кꙋ крамъ, кꙋ

carea móră şi pînă în ḑioa de astăḑĭ se numeşce «móra luĭ Ghihol» ; fiind-că monahul Dositheiŭ, carele o aŭ vêndut cu patru-ḑecĭ de leĭ pre acéstă móră, înpreună cu părintele Ghedeon, Proin Igumenul monastireĭ Némţuluĭ, Prea Sfinţituluĭ Ioannikie, se poreclea «Bivolu,» şi aŭ maĭ dat prea Sfinţitul Ioannikie Skituluĭ sĕŭ şi o prisacă cu stupĭ, în Sileşce la Gemenéştĭ, lângă móra luĭ Ghihol, şi altă prisaca în padurea Ţoliciŭ, pe moşia Sfinteĭ monastirĭ Sekuluĭ, şi altă prisacă lângă însuşĭ acest Skit; şi ţiganĭ, vite, boĭ, vacĭ, caı, epe, şi oĭ; şi un heleşceŭ éraşĭ lângă Skit pe pârâul Slătior, şi cărţĭ, veşminte, Sfinţite vase, şi altele tóte, ce aŭ trebuit înlauntrul Sfinteĭ Bisericĭ şi pe afară în skit asemenea; adecă ferăstrae, sfrédele, topóră, caldarĭ de arama, şi altele, făcênd anume izvod de tóta zestrea, ce aŭ dat el Skituluĭ, şi iscalindul cu însĕşı mâna sa, precum marturiseşce prea cuvioşiea sa parintele Ieromonachul Ata-

---

„тóте чювѣ́ле кѫ́те требȣ́еск : прекȣ́м а̑рáтъ ȥáписȣл. Ꙟши́ждереа, а̑м „май дáт скитȣлȣй нóстрȣ, о̑ мóаръ, ꙟ̑ апа Тóполицїй : Пе лóкȣл сфи̑- „ціи монастирй Нѣ́мцȣлȣй, ꙟ хотáрȣл Џеменѣ́щилор, кáрѣ мóаръ, „а̑м кȣмпърáто ши нóй, гáта : дела Гедеóн, Прóин Їгȣ́мен Нѣ́мцȣ- „лȣй : ши де ла Досоѳéю монáхȣл ѿ Нѣмцȣ : дрéпт пáтрȣȥéчй де „лéй, дȣпъ кȣ́м а̑рáтъ ȥáписȣл лор чéа де вѫнȥáре. Ꙟши́ждерѣ, а̑м „май дáт, ши а̑м май ꙟ̑търи́т ски́тȣл нóстрȣ, кȣ о̑ приcáкъ де стȣпи : „ꙟ̑ Си́лещѣ ла Џеменѣ́щй, лѫнгъ мóаръ. Ши áлтъ приcáкъ, ꙟ̑ Цóличю, „пе мошíа монастирїй Ѕéкȣлȣй. Ши áлтъ приcáкъ, а̑колѡ лѫнгъ ски́т. „Ꙗ́ръ пéнтрȣ о̑ приcáкъ че а̑вéм ла Блéбѣ : Нѣм сокотит, ши а̑м „дáто сфи̑нтей монастирй Нѣ́мцȣлȣй. Ꙟши́ждерѣ, ши дин вите а̑м „дáт : вáчй, Епе, ши ои̑, а̑шиждереа, ши дóѡъ кáсе кȣ пивници дȣ- „рáте : кáре сѫнт пе лóкȣл монастирїй Нѣмцȣлȣй, ꙟ̑ Си́лещѣ Џеменѣ́- „щилор : лѫнгъ дрȣ́мȣл Грȣмъȥéщилор. Ши оу̑н хелешéȣ, че а̑м фъкȣ́т „лѫнгъ ски́т, пе Ѕлътїор. Ꙟши́ждерѣ, ши кърцй : ши вешминте, ши „васе, ши а̑лте че сѫнт де требȣинца сфи̑нтей Бисѣ́ричй, дин лъȣ́нтрȣ : „тóате саў фъкȣ́т, ши саў дáт, кȣ и̑ȥвод, а̑нȣ́ме : искълит де нóй. „Кáре áчéстѣ тóате, сѫнт фъкȣ́те, дин дрѣ́пта о̑стенѣ́ла, ши агони- „си́та нóастръ, че а̑м а̑вȣ́т май динаинте врѣ́ме пѫнъ а̑нȣ вени ла „скáȣнȣл Епископїей Рѡ́манȣлȣй. Ꙟчéстѣ, тóате, лѣм дáт ски́тȣлȣй „нóстрȣ, че éсте нȣмит май сȣс : пéнтрȣ кивернисѣ́ла фрáцилор че а̑р „петрѣ́че а̑колѡ. Ꙗ́ръ дȣпъ петрéчерѣ нóастръ динтрȣ а̑чáстъ вїáцъ : „пе чине а̑ алѣ́џе Дȣмнеȥéȣ, Ігȣ́мен сфи̑нтей монастирїй нóастре Нѣм-

nasie, ucenicul Episcopuluı Ioannikie, întru unuĭ din izvódele acelea, şi între altele, zice: «cum că după ce aŭ dăruit părintele Ioannikie Episcopul ţiganiĭ la skit, apoĭ l'aŭ pus pre dânsul Igumen.»

După acésta apoĭ, în anul 7262 (1754) prea Sfinţitul Ioannikie, voind ca şi după sfârşitul sĕŭ să nu se pustiiască skitul sĕŭ, ci să aibă pace şi linişte orĭ şi despre cine vieţuitoriĭ din acest Sfânt skit, aŭ regularisit în sémne pre tot hotarul loculuĭ acestuĭ skit împrejur (a) şi aŭ făcut aşeḑĕmênt, prin carele aŭ închinat monastiriĭ Némţuluĭ pre acest Sfânt skit. Pentru acéstă pricină, ca adecă, parinţiĭ Igumenĭ ceĭ ce după vremĭ vor fi la monastirea Némţuluĭ, aceea să aibă purtare de grijă şi pentru acest skit şi să puie nacealnic în el, pre cine va socoti om vrednic, purtătorŭ de grijă, şi aŭ maĭ cumpărat prea Sfinţitul Ioannikie, cu o mie două sute de leĭ şi moşia Davideniĭ, tot pentru skitul Vovideniea.

Rĕmâne acum datoria a maĭ arĕta aicea şi acésta adecă: că în anul 7264 (1756) la luna luĭ Aprilie, bine credinciosul Domn

„цȣлȣй : ачѣла, съ фіе началник, ши пȣртъторю де грижъ, ши ачестȣй
„скит. Іаръ карій не бъгъторй де сѣмъ, орй дин оамений домнещй :
„орй оамений де ай митрополіей : орй динтре фраційй Єпіскопи : сар
„йспити а стрика аноастръ даніе, ши ꙟтъритȣрй де милъ : оуній
„ка ачіѧ, іатъ ши ной зичем : съ фіе афȣрисицй, ши блестемацй, де
„Дмнȣл Дмнезеȣ ши де прѣ кȣрата майка сфинціей сале : ши де дой-
„спре-зѣче слъвиций апостолй : ши де шапте сфинте ши атоатъ лȣмѣ
„соборъ : ши де тоций сфинцій. Фіерȣл, піѧтра, лѣмнеле, ши алте
„матерій : тоате съ пȣтрезѣскъ, ши съ се топаскъ : іаръ трȣпȣриле
„лор, съ стѣ ꙟтрегй, ꙟвѣчй, негре ши оумфлате! ши съ айбъ
„парте кȣ Іȣда вѫнзъторюл, ши кȣ треклетȣл аріе : ши прокоуѱала
„ꙟтоатъ віаца лор, съ нȣ вазъ. ꙟкъ, ши дин дарȣл архіереей ностре,
„че нѣȣ дат Дмнȣл Дмнезеȣ, іаръшй съ рѫмѫе афȣрисицй, ши дацй
„анаѳимій. ҂зсна (7259 Chr. 1751) авгȣст єі (15) Іѡанникіе Єпіскоп Ромaнȣлȣй."

(a) Iată în tocma în copie şi aşeḑământul acesteĭ regularisirĭ.

„Ꙟщіинцъ съ фіе тȣтȣрор оурмашилор ноштри : де врѣме, че тоатъ
„Історіѧ вѣкі, ши ноѡаъ, не адеверѣзъ ши не адȣче аминте, ши не
„ꙟваць : къ орй ла че стѣпенъ, сар афла омȣл, ꙟтрȣ ачастъ лȣме :
„пȣрȣрѣ съ айбъ ꙟкȣгетȣл сѣȣ, а грижи май мȣлт, де челе сȣфле-
„тещй. Фіинд, къ тоате челе лȣмещй, сѫнт дешарте ши времѣл-

al Moldoveĭ Constantin Michail Cechan Raçoviţă Voevod, prin Domnesc chrisovul sĕŭ, aŭ dăruit acestuĭ Sfânt skit Vovedeniea, o chliză de loc cu pomet din târgul Némţuluĭ, pre carele loc aŭ fost maĭ nainte o Biserică Săséscă, şi se hotăraşte din apa rîuluĭ Némţuluĭ, pînă în drumul, ce merge pe supt délŭ acel loc. Éră în anul 7265 (1757) la 25 de ḑile ale luniĭ luĭ Decembre, acestaşĭ bine-credincios Domn Constantin Voevod, aŭ maĭ dăruit acestuiaşĭ Sfânt skit, Vovedeniea şi o bucată de moşie din locul târguluĭ Pietriĭ, pre carele loc prea Sfinţitul Ioannikie l'aŭ schimbat cu Ilie Catargiu, luând ın locul aceluia o alta bucată de loc din chotarul târguluĭ Némţuluĭ, carea sa numeşce: «la Boişce» şi tot în anul 7265 (1757) bine-credinciosul Domn Constantin Michail Cechan Racoviţă Voevod, prin doĕ Domneşcĭ chrisóve ale sale, din 5 ḑile ale luniĭ luĭ Februarie, şi 1 Decembrie, aŭ miluit pre acest Sfânt skit, Vovedeniea, ca în vécĭ pe fie carele an la ḑioa prazdniculuĭ, în 21 de ḑile ale luniĭ luĭ Noemvrie, să ĭea cincĭ-ḑecĭ de leĭ de la vama Domnéscă, şi

„ниче : кȣ каре, нименѣ нȣ саȣ фолосит. Къ нȣ авем ничѣ четате де
„лъкȣит, чи чѣле вїитоаре, ши кѣчниче съ кибѕȣим але къщига. Къ
„врѣме есте, атръи, ши врѣме есте амȣри. Дрепт ачеа, ши еȣ сме-
„ритȣл : сокотинд, съ нȣ рѫмѫе тоатъ остенѣла мѣ, че мам осте-
„нит ꙟлȣме, де тот ꙟдешерт : ам изѕбрънит, кȣ чѣлече ам авȣт еȣ,
„агонисит, дин копиларїа мѣ : ши ам фъкȣт оун скит, дин теме-
„лїе. Оунде есте храмȣл : Воведенїа прѣ сфинтей Богородицъ, апроапе
„де монастирѣ Нѣмцȣл. Ла кареле, нъдъждȣинд прѣ сфинтȣлȣй Дȣм-
„незеȣ, ка съ мъ ꙟпȣтерничаскъ, ка ши бътрѫнѣцеле мѣле, ла вѫр-
„ста чѣ май непȣтинчоасъ аколо съ мъ одихнеск. Ашиждерѣ, ши
„дȣпъ моарте, съ рѫмѫе вѣчникъ поменирѣ ноастръ. Ѧръ пентрȣ,
„скиверничѣла де старѣ ачестȣй скит, ка съ нȣ съ пȣстїаскъ ничи
„съ се сȣпере де кътръ нименѣ : кȣ ачастъ ашезаре, саȣ ꙟтимеат :
„карѣ май жос съ ва аръта. Ꙟтѫю, пентрȣ локȣл ачестȣй скит
„ꙟпрежȣр, кѫт ам сокотит съ аибъ, де требȣинца кълȣгърилор чевор
„лъкȣи ла ачел лок. Ам фъкȣт ашезаре, кȣ соборȣл сфинтей монас-
„тирий : ши ам кȣмпърат ачел лок, де ла монастире, прекȣм саȣ ши
„хотърѫт, ꙟсемне, де дȣмнѣлȣй Васїлїе Бȣхъескȣл Бив Вел Мед:
„ꙟпреȣнъ кȣ тот соборȣл монастирїи. Ꙟчепѫндȣсъ хотарȣл, дин пъ-
„рѫȣ, де ла о пїатръ, хотарȣ, оунде саȣ фъкȣт ши бȣор ꙟтрȣ оун
„чирешȣ, дрепт ꙟсȣс, прин фѫнтѫна орбȣлуи : ши тот ꙟсȣс, пѫнъ

să aibă scutiţi de desétină trei sute de stupi, şi trei sute oi de goştină, şi cinci-spre-ḑece vite de vacarit, şi coniţă, şi vădrăritul pe tot vinul, drept cât a eşi din viile, ce le are la Vităneşti, la ţinutul Putnii, şi să aibă şi doi ludi streini fără de bir, scutiţi în tótă vremea de tot birul vistieriei, nimica să nu dea, ca cu ajutorinţele acestea fiind părinţii călugări odihniţi, datori să fie şi ei a ruga pre Dumneḑeŭ pentru ţéra acésta, şi pentru toţi fericiţii domni, ca prin ruga lor, să trimiţă milostivul Dumneḑeŭ pace şi tot darul desăvârşit. Şi încă tot acum aŭ mai dat blagocestivul domn, acestui Sfânt skit Vovedeniea, şi pre aceşti ţigani, adeca: Ión Munténul cu ţiganca lui Mariea, şi fiii lor Georgie, Andreiŭ, Ión, Mariea, şi cu tot rodul, ce să vor naşce dintru dênşii, şi Stefan ţiganul frate cu Ión Bondariŭ, ce ţinea pe Mariea ţiganca monastirii Secului, şi cu partea lui de copii, Safta, Irina, Dokiţa, Eftimie, şi Andreiŭ, şi cu Şerban ţiganul cu ţiganca lui Ioana, şi cu toţi copii lor, şi Constantin ciobotarul ţigan, cu ţiganca lui Katrina, şi cu toţi copii lui.

„ла алтъ пiѧтръ, хотарꙋ. Шй де аколѡ, съ ꙟтоарче ла дѣл, пѫнъ
„ла алтъ пiѧтръ, че саꙋ пꙋс ꙟ дѣл, дѣсꙋпра дрꙋмꙋлꙋй, че мѣрџе ла Е-
„ѕетꙋра ꙗѕꙋлꙋй, дин пърѫꙋ. Де аколѡ, тот ла дѣл, ла ꙋн боѡр, че
„саꙋ фъкꙋт ꙟтрꙋ ꙋн череш, ꙋнде шй пiѧтръ саꙋ пꙋс, лѫнгъ череш.
„Де аколѡ, ла алтъ пiѧтръ, че саꙋ пꙋс ꙟнтре дой череший. Де аколѡ,
„тот ла дѣл, ла алтъ пiѧтръ, че саꙋ пꙋс лѫнгъ ꙋн карпън, кꙋ боѡр.
„Шй де аколѡ, тот ла дѣл, дин боѡр ꙟ боѡр, пѫнъ ꙟвѫрфꙋл дѣ-
„лꙋлꙋй. Шй де аколѡ, съ ꙟтоарче пе челалалт пичор де дѣл, пе дин
„жос, ꙗръшй дин боѡр ꙟ боѡр: пѫнъ че ꙗсъ дин пъдꙋре, ꙟ местѣкънiй
„чей рарй: шй аколѡ саꙋ пꙋс пiѧтръ лѫнгъ ꙋн местѣкън, ꙟ кареле саꙋ
„фъкꙋт шй боѡр, че есте лѫнгъ кърарѣ че мѣрџе ла граждюрй. Де а-
„колѡ, дрепт ла вале, ла алтъ пiѧтръ, че саꙋ пꙋс лѫнгъ ꙋн арiнꙋ: ꙟ ка-
„рѣ саꙋ фъкꙋт боѡр. Де аколѡ тот дрепт ла вале, пѫнъ ꙟ ашъѕътꙋръ:
„ꙋнде саꙋ пꙋс алтъ пiѧтръ, де ла вале де дрꙋм. Шй де аколѡ, съ ꙟ-
„тоарче ꙗръшй дрепт ꙟ сꙋс, пѫнъ ꙟ пърѫꙋ: шй ла пiѧтра чѣ де лѫнгъ
„череш, ꙟ малꙋл пърѫꙋлꙋй, дин сꙋс, де ꙋнде саꙋ ꙟчепꙋт ꙟтѫю. Ꙟ каре
„сѣмне, съ кꙋпринде ачѣ вале, че съ нꙋмѣще: Ꙉлътiоара кꙋ плаю-
„риле ей, пе де ꙟбе пърцiле, скꙋрсꙋра апелор, шй кꙋ хелещеꙋл, че ам
„ѣѕит ной, кꙋ а ноастръ кiелтꙋꙗлъ, че есте, ꙟтрꙋ ачел пърѫꙋ. Пе ка-
„реле лок ам дат еꙋ монастирiй, о сꙋтъ патрꙋзечй шй патрꙋ де лей,

Osebit, după tóte acestea, apoĭ în anul (7275) 1767, la 13 ḑile ale luniĭ luı Februarie, prea cuvioşiea sa părintele Ieromonahul Athanasie, Igumenul acestuĭ Sfânt skit Vovedeniea, voind ca să facă vre un folos şi de pę lǫcurile cele neroditóre şi cu prundŭ, aŭ vândut prin zapis opt stânjenĭ şi jumĕtate de loc, în Târgul Némţuluĭ, de la vale de drum, pentru douĕ case, luĭ Nichita Grămadă, cu aşa tocmélă, ca să dea pe fie-carele anŭ la skit câte una ocă céră, şi alţĭ patru stânjinĭ de loc şi jumĕtate, tot dela vale de drum, despre apa rîuluĭ Némţuluĭ, luĭ Grigoraş Pâslariul, tot cu aşa tocmélă, şi apoĭ în anul (7278) 1770, paretesindu-sa părintele Athanasie, saŭ pus Igumen skituluĭ parintele Ioan, nepotul Vlădicăĭ. Insĕ şi acesta, îngrab saŭ dus din skit la Ţarigrad, precum mărturiseşce pentru acésta şi parintele Ieromonahul Pavel, ucenicul Episcopuluĭ Ioannikie, iară cârma Igumenieĭ skituluĭ Vovedeniea, o aŭ priimit prea cuvioşiea sa părintele Ieromonachul Ioannikie, la 20 de ḑile ale lunii luĭ Noemvrie, întru acelaşı an (7278) 1770. Si în anul (7286) 1778 la ântêia ḑi a luniĭ luĭ Maiŭ, părinţiı dela acest skit

„бани гата: Осебит де алте милй че ам фъкȣт кȣ монастирѣ: каре „съ вор арътá анȣме: чинчизечй де стȣпи, ам дат мотче: ши чинчй „килий ꙟтрȣ ȣн акоперемѫнт, тиж ам май фъкȣт ла монастире кȣ „тоатъ кіелтȣꙗла мѣ: прекȣм сѫнт вѫзȣте. Ши алте трей дȣгѣне ла „Ꙗшй, ши о касъ де кѫрчмъ: ши ам дрес, ши пивница че ера стрика- „тъ: карѣ съ кіꙗмъ, пивница лȣй Москичю. Ши дижма де пе хотарȣл „тѫргȣлȣй Нѣмцȣлȣй, ꙗръшй, ной ам мижлочит: ши нȣ кȣ пȣцинъ кіел- „тȣꙗла ноастръ, ам скос даніе. Ши ам ꙟноит ачѣ даніе, а мъріей сале „лȣй Константін Міхаил Воевод: ши акȣм, де ла Мъріꙗ са, Матею „Гика Воевод. Ши мъкар къ скріе ꙟсписокȣл чел де даніе, пе нȣмеле мо- „настирій: дар ачаста, еȣ ам воит де саȣ скрис аша. Ꙗръ мижлочирѣ „ноастръ, аȣ фост, де саȣ скос ачѣ дѣжмъ, пентрȣ кивернисѣла ски- „тȣлȣй. Чи акȣм, май пре ȣрмъ, ажȣтѫндȣмй Дȣмнезеȣ, де ам кȣм- „пърат ной, сатȣл Давиденій: де ла Мъріꙗ са, Домница Анница, „фійка ръпосатȣлȣй Антіох Воевод: ам сокотит, къ ꙟдестȣл есте „ачел сат, пентрȣ кивернисѣла скитȣлȣй. Ꙗръ дижма май сȣс поме- „нитъ, де пе хотарȣл тѫргȣлȣй Нѣмцȣл, ам дато монастирій Нѣм- „цȣлȣй. Сокотинд, ка съ трѣкъ ачесте тоате, де ла мине: ши пен- „трȣ локȣл скитȣлȣй дар май вѫртос ши пентрȣ поменирѣ ноастръ: „ка съ фим ши ной, ктітори. Ши пъринцій кълȣгъри, съ айбъ даторіе,

Vovedeniea, aŭ făcut o învoélă cu prea cuvioşiea sa părintele nostru Varlaam, Igumenul Sfinteĭ monastirĭ Némţuluĭ, şi cu tot soborul monastiriĭ, ca să aĭbă voe a face din noŭ móra, ce o aŭ cumpĕrat prea Sfinţitul Episcop Ioannikie, dela monachul Dositeiŭ Bivolu, în apa Topolniţiĭ, pe moşiea Gimeneşciĭ, a Sfinteĭ monastirĭ Némţuluĭ. Şi eĭ pentru acésta, să plătéscă monastiriĭ pe fie-carele anŭ, câte cincĭ mérţe de popuşoĭ. Apoĭ, tot în anul (7286) 1778, la 9 ḑile ale luniĭ luĭ Septemvrie, în locul părinteluĭ Ioannikie, saŭ pus Igumen în acest Sfânt skit Vovedeniea, prea cuvioşiea sa părintele Ieromonachul Iorest, şi în anul (7288) 1780, la 18 ḑile ale luneĭ luĭ Martie, în locul luĭ saŭ pus Egumen, prea cuvioşiea sa părintele Ieromonachul Teofil, Apoĭ paretesinduse acesta, s'aŭ pus Igumen acestuĭ Sfânt skit, prea cuvioşiea sa părintele Ieromonachul Misail, carele în anul 1783, la 9 ḑile ale luneĭ luĭ Martie, aŭ cumpărat cu patru-ḑecĭ şi doĭ de leĭ, dela Ekaterina Tănăsóe, cea din târgul Némţuluĭ, un bordeiŭ şi o livadă cu perjĭ şi nişce poeţĭ la Blebea, care este moşie a skitului. Şi pre acel loc, aŭ făcut mitochul Blebea. Éră în

---

„а̑ скріе нȣмеле нострȣ, ла помѣнник, ка съ се поменѣскъ ꙟвѣчій, кѫт „а̑трѫй монастирѣ. Ꙟсъ, съ се щіе шй а̑часта: къ пентрȣ сатȣл Да- „видéній, скріе ла зáписȣл Домниціи, къ жȣмътáте де сáт саȣ дáт Да- „ніе ла монастирѣ Нѣмцȣлȣй: шй пе жȣмътáте аȣ лȣáт бáнй: кáрѣ, „шй а̑чѣ жȣмътáте, май пре оурмъ съ фіе ꙟкинáтъ ла монастире. „Дóр а̑чáстъ причинъ кȣ дáніѧ, шй къ саȣ скрис зáписȣл, пе нȣмеле мо- „настирій: ꙗръшй, еȣ а̑м воит, де саȣ скрис а̑шà: пентрȣ о̑решй кáрѣ „кивернисѣлъ: кà съ лиѱѣскъ, нище причиний, че не ера ꙟпротиви- „тоаре. Дáр еȣ, мъртȣрисеск кȣ сȣфлетȣл міеȣ, къ тот сáтȣл Да- „виденій лам кȣмпърáт, кȣ дрепцй бáній міей: кȣ ѡ̑ міе доѡъсеȣте „лей. Дȣпъ кȣм а̑деверѣзъ, тоáте а̑честе причини, шй зáписȣл че „міаȣ дáт собóрȣл сфинтей монастирй. Шй а̑чел сáт, кȣ тот вени- „тȣл сеȣ: съ айбъ а̑л стъпѫнй, нȣмай кълȣгъріи де ла скит. Шй „ꙗръ, а̑м дáт скитȣлȣй, шй погоане де вій, ла Витънещй, ла Пȣтна: „шй трей присечй де стȣпй: шй оун плȣг де бой: шй вачй, шй „200 де ѡй. Каре, а̑честѣ, тоáте, лѣм кȣмпърáт кȣ ѡ̑себиций, шй „дрепцй баній міей. Дин а̑гонисита копиларіей мѣле: ꙗръ нȣ дин „венитȣриле Єпископіей. Шй скитȣл а̑честа, лам ꙟкинат, ꙗръшй „монастирій Нѣмцȣлȣй. Ꙟсъ, Ігȣменій, кȣ тот соборȣл че вор фй „дȣпъ врѣмй: съ айбъ пȣртаре де грижъ, пентрȣ скит. шй съ пȣе

anul (7293), 1785 saŭ mutat la vécnica odihnă prea cuvioşiea sa părintele Teofil, carele aŭ fost Igumen acestuĭ Sfânt skit, Vovedeniea.

Noĭ, prin docomentele Sfinteĭ monastirĭ Némţuluĭ, între altele am aflat şi o scrisóre a luĭ Tănasie Gosan catră monastire, întru care la 15 ḑile ale luniĭ luı Iunie, în anul 1800, maĭ ântêiŭ arĕtândŭ cu adevĕrată dragoste creşcinéscă, pre tóte milele, ce aŭ priimit cu ajutoriul maĭciĭ Domnuluĭ, şi a Sfântuluĭ Ierarch Spiridon, el spre semnŭ de mulţumire prin acel înscris, aŭ afierosit skituluĭ Vovedeniea doĕ crîcĭme în târgul frumos, cu case cu pivniţe, cu grajdiurĭ, şi cu tot locul lor, precum sînt îngrădite, ca să le stăpânéscă în vécĭ, spre pomenirea lor, Tănasie şi soţiea sa Rucsanda, şi a părinţilor lor. Şi dupre a sa rugaminte, tot acum s'aŭ aşeḑat la acest Sfânt skit Vovedenieă, ca să se prăzdnuéscă întru aceeaşĭ Biserică a Intrăriĭ în Bi-

---

„началник, ори дин соборꙋл монастирїй: ори дин стреинй: саꙋ, дин „скит. пе чине кор сокоти, ом вредник, пꙋртъторю де грижъ. Іаръ „де ла скит нимикъ съ наибъ а лꙋа монастиреа: ничй ла локꙋл че а „хотърѫт, съ нꙋ съ май амесгече: ничй кълꙋгърїй, ничй послꙋшничїй, ничй циганїй монастирїй, ничй кꙋ ꙋн фелю де кълкаре, съ „нꙋл калче. чи, деспре тоцй съ аибъ паче, Ши скитꙋл, съ се киверниседскъ кꙋ але сале. Ши челе че вор фи де требꙋинцъ, съ факъ, ши „съ дреагъ, ши ꙟ бꙋнъ старе съ ръмѫе, кѫт ва търи ши монастиреа. „Іаръ чине сар испити, съ калче ашезареа Ноастръ, съ факъ ꙟтрꙋ „алт кипꙋ: сꙋпърѫнд, саꙋ лꙋѫнд чева де але скитꙋлꙋи, ꙋнїй ка ачїа „съ фїе блестемацй, де Дѡмнꙋл Дѡмнезеꙋ: ши де пре кꙋрата а лꙋи „майкъ: ши де дойспрезече апостолй: ши де тоцй сфинцїй пърінцй „тиї а соборꙋлꙋй де ла Нїкеа: ши де тоцй сфинцїй, фїерꙋл, пїетриле, „лемнеле, съ пꙋтрезеаскъ, ши се ръсипеаскъ: іаръ трꙋпꙋриле лор, „съ стеа ꙟтрецй, не топите, ꙟвечй. Ши съ аибъ парте, кꙋ Іꙋда „вѫнзъторюл, ши кꙋ триклатꙋл Арїе: ши кꙋ тоцй ꙟпротивничїй лꙋй „Хс. Ши ꙟ че де апой, съ фїе дат анадемїй, ши ерґаре съ нꙋ афле. „Ꙟкъ, ши де архїерїа ноастръ че неꙋ дат Дѡмнꙋл Дѡмнезеꙋ: ꙟкъ съ „фїе блестемат, ши афорисит. Ши ачест ашезъмѫнт, саꙋ фъкꙋт: „прин щиреа пре сфинцїей сале, пърінтелꙋй Митрополїтꙋлꙋй църіи: „Кꙋр Іаков: ши а алтор фраци архїереи, ши атот соборꙋл сфинтей „монастирй Немцꙋл, карїй май жос, шаꙋ пꙋс искълитꙋриле, ши пе-

serică a Maĭciĭ Domnuluĭ, şi prazdnicul Sfântuluĭ şi mareluĭ făcătoriŭ de minunĭ Spiridon, iară ḑisul Boériŭ de mare bucurie umplându-se, îndată întru acelaşĭ an 1800, la 10 ḑile ale luniĭ luĭ Octomvrie, aŭ şi trimis o diétă anume pentru acésta, întru carea între altele zice aşa : „De acum „înainte aceste doĕ crîcĭme cu locul lor şi cu tot venitul, să „fie statătóre în vécĭ, la acest Sfânt skit, neputândŭ nimenea „ale skimba nicĭ ale vinde măcar cu orĭ-ce mare folos, ca „să fie pentru kiverniséla părinţilor călugĕrĭ, ce vor pe- „tréce acolo spre pomenirea sufletelor părinţilor, a moşilor, „şi a strĕmoşilor noştri, şi ertarea pĕcatelor lor, şi a mele, „şi nimenea din surorĭ séŭ alte némurĭ a mele, să nu se a- „mestece la afierosirea acésta, iară cariĭ să vor ispiti, séŭ „s'ar atinge cu nedreptate, a strămuta cât de puţin afiero- „sirea, ce am făcut, iată alt maĭ mult nu ḑic, fără cât, pî- „rîşĭ să aibă pre Sfânta şi prea curata, prea cinstita Maĭca

---

„чéтѣ монастúрїй. Ꙟкъ, шѝ ачáста съ се щíе : къ ла тóате че се кȣ- „принд ꙟ кáртѣ ачáста, кáре сѫнт аръгàте май сȣс : пре кȣ́м ла кїел- „тȣ́ꙗла скúтȣлȣй : ашà шѝ ла мошíиле, че сау кȣмпърáтъ де сау рѫн- „дȣúт де киверниcѣ́ла скúтȣлȣй. Шѝ кȣкáте, чѐ сау дáт. Ꙟшúждерѣ, „шѝ ла áлте кїелтȣéлй, шѝ мúлй, шѝ дáнїй, че ам фъкȣ́т ла монас- „тúрѣ Нѣмцȣлȣй, килíй, дȣгѣ́не. Шѝ ꙟскȣ́рт : ла тóатъ кїелтȣꙗ́ла, „шѝ остенѣ́ла : сѫнт пъртáш, ꙟпреȣ́нъ кȣ фрáтеле міéȣ, прéѡтȣл Ні- „кѡ́лае Іеромонáх. Ла ҂азѱв҃, ю́лїе кє. Іѡаннúкїе Епíскоп Рѡ́манȣлȣй. „Досúѳей Епíскоп Ръдъȣ́цȣлȣй. Иннокéнтїе Епíскоп Хȣ́шȣлȣй. Нїкáнор „Ігȣ́мен Нѣ́мцȣлȣй. Лáзар Прóин Ігȣ́мен Нѣ́мцȣлȣй. Григóрїе Прóин „Ігȣ́мен Нѣ́мцȣлȣй. Іеродїáконїй монастúрїй Нѣ́мцȣлȣй, Костáндїе „шѝ Клíмент. Наѳанаíл Шептелúчю, Прóин Ігȣ́мен Рѫшкъй ѿ Нѣ́мцȣ. „Геѡ́ргїе Прóин Ігȣ́мен скúтȣлȣй ѿ Нѣ́мцȣ. Антóнїе Ігȣ́мен Агáпїей „ѿ Нѣ́мцȣ. Іѡаннúкїе Прóин Ігȣ́мен Молдовúцїй. Іѡрéст Іеромонáх „Ігȣ́мен Сoлкъй, ѿ Нѣ́мцȣ, монах Генáдїе. Шѝ áлцїй,"

Actul soborului Sfinteĭ monastirĭ Némţului, în aceéşı privire.

„Нїкáнор Ігȣ́менȣл, де ла сфúнта монастúре Нѣ́мцȣлȣй, шѝ кȣ тóт „сокóрȣл ꙟ мъртȣрисúм кȣ ачéст адевърáт зáпис ал нóстрȣ, ла мѫ́на „сфинцїей сáле пъринтелȣй Кѵ́р Іѡаннúкїе Епíскопȣл де Рѡ́ман, кà „съ се щíе : къ фъкѫ́нд сфинцїѧ сà, ȣн скит, дин темелíе, апрóапе „де монастúрѣ нóастръ, Нѣ́мцȣл : ȣнде éсте храмȣл прѣ Стей Бце :

„Dumnedeuluĭ ceresc, și pre Sfântul facĕtoriul de minunı „Spiridon, la drept și înfricoșatul județ al Domnuluı (de „care Dumnedeŭ să feréscă!) că înfricoșat și gróznic lucru „este a cădea cine-va în mîĭnele Dumnedeuluĭ celuĭ viŭ, ce „dar, Dumnedeŭ să rĕsplătéscă celor, ce se vor ispiti a strica „acéstă a mea afierosire, cu a sa dréptă și înfricoșata prin „multe kipurĭ judecată. Iară celor ce le vor păzi, ocroti, și „încă le vor întări, să le dăruéscă Dumnedeŭ după petre- „cerea aceșteĭ lumĭ, bine și cea dorită vécĭnică fericire amin.“

Istoriséște, încă și o altă scrisóre, a luĭ Tanasie Gosan la 17 dile ale luniĭ luĭ Iulie, în anul 1805, cum că el aŭ făcut, cu a sa kieltuélă, o corónă de argint fórte frumósă, pentru Icóna Sfântuluĭ Ierarh Spiridon, cea din catapitésma acestuĭ Sfânt skit Vovedeniea. Iară în anul 1828, acéstașĭ bine-credincios Boériŭ, Tanasie Gosan, prin diéta sa, între altele, aŭ hărăzit, ca să se dea dela clironomiĭ sĕĭ în fie-ca-

---

„шй сокотинд сфинціа са, ка съй факъ ашъзъмѫнт, ꙟтемеат, шй „статорник: нѣȣ пофтит пре ной, пре тот соборȣл монастирїй; де „ꙗм вѫндȣт, дин локȣл монастирїй ꙟпрежȣрȣл ачелȣй скит, кѫт ам „сокотит, съ айбъ де требȣинца кълȣгърилор, че ор лъкȣи ла ачел „скит. Кареле лок лам хотърѫт шй ꙟсѣмне: ꙟпреȣнъ кȣ дȣмнѣлȣй „Васілїе Бȣхъескȣл Бив Вел. Мед. каре сѣмне, сау арътат анȣме „май пе ларг, ла алт тестамент, че сау фъкȣт: пентрȣ тоате токмѣ- „лиле, шй ашеземѫнтȣриле ачелȣй скит шй мъкар, къ ачел лок, че ам „ꙟзбрънит ной, ꙟпрежȣрȣл ачестȣй скит, нȣ ера ка съ адȣкъ вре оун „венит монастирїй: дар, сфинціа са, кȣ осѫръ ни лау плътит: шй „нѣȣ дат ноощъ бани гата, осȣтъ патрȣзечй шй патрȣ леи. Осебит, „де алте миле, че ау май фъкȣт кȣ монастирѣ. Прекȣм, шй анȣме, ле „мъртȣрисим: къ 50 де матче ау май дат ла монастире. Шй 5 килїй, „ꙟтрȣ оун акоперемѫнт, тиж ау май фъкȣт ла монастире шй алте 3 „дȣгѣне, ла Ꙗшй шй окасъ де кѫрчмъ. Шй ау дресъ шй пивница че „ера стрикатъ: карѣ съ нȣмѣще, алȣй Москичю. Шй де жма, де пе „тот хотарȣл тѫргȣлȣй Нѣмцȣлȣй, ꙗръшй сфинціа са ау мижлочит, „де ау скос испісок, де даніе, де ла Мъріа са Константін Михаил „Воевод. Шй ачѣ даніе, ау ꙟнойто шй кȣ алт испісок, дела Мъріа „Са Матею Гіка Воевод. Карѣ, нȣ кȣ пȣцинъ кіелтȣѣлъ сау испръ- „вит. Шй мъкар, къ испісоачеле чѣле де даніе, сау скрие пе нȣмеле „монастирїй: дар ачаста сфинціа са ау воит де сау скрие аша. Iаръ

rele an, cât va sta lumea, câte cincĭ sute cincĭ-ḑecĭ de leĭ, la skitul Vovedeniea, la înseşĭ ḑioa prăzdnuiriĭ Sfântuluĭ mareluĭ Ierarchŭ Spiridon.

Cătră tóte acestea, apoĭ fiind că fórte să învekisă Biserica aceea de lemn din acest Sfânt skit Vovedeniea, şi fiindcă venise aprópe de ruinare, pentru aceea în aniĭ 1852, prin sârguinţa prea-cuviosuluĭ părinteluĭ nostru archimandrituluĭ şi stariţuluĭ Sfintelor monastirĭ Némţul şi Secul, kir Neonil, s'aŭ început o altă Sfântă Biserică, aicea maĭ largă, şi maĭ mare puţin, şi maĭ cătră apus de la cea veke şi s'aŭ zidit de piétră cu cincĭ turnurĭ désupra, şi s'aŭ împodobit fórte frumos, dupre cât saŭ putut, şi apoĭ în anul 1857 s'aŭ sfinţit de cătră prea Sfinţitul Episcop Markian Ierapoleos, în vremea stăreţieĭ prea cuvioşieĭ sale parinteluĭ nostru archimandrituluĭ Gerasim, iară ktitorĭ noĭ la acéstă Sfântă Biserică, osebit de monastire, maĭ sînt şi acestia, adecă : Ieroschimonachiĭ Andreiŭ, Petru, Ieromonachul Genadie, Ierodiaconul

„мижлочирѣ сфинціей сале, ау фост де сау скос ачѣ дѣжмъ, пентрȣ „киверниселла скитȣлȣй чи, май пре оурмъ, кȣмпържнд сфинціѧ са „сатȣл Дꙋвиденій, де ла Мъріѧ Са домница Ꙟнница, фіика ръпосатȣлȣй Ꙟнтіохіе Воевод : ау сокотит, къ ꙟ деѕтȣл ва фи ачел сат, „пентрȣ киверниселла ачелȣи скит. Ꙗръ дѣжма де пе хотарȣл търгȣлȣй Нѣмцȣлȣй, ау дато монастирій. Сокотинд, ка съ трѣкъ ачестѣ „тоате, де ла сфинціѧ са. Ши пентрȣ поменирѣ сфинціей сале, ка съ „фіе ктітор. Ши са се скріе нȣмеле сфинціей сале ла поменник, съ се „поменѣскъ, кѫт ꙟ тръи монастирѣ. Ꙟсъ, ши пентрȣ ачоста мъртȣрисим : къ пентрȣ сатȣл Дꙋвиденій, ꙗръши скріе ла ѕаписȣл „домниції, къ жȣмътате де сат, сау дат даніе ла монастирѣ Нѣмцȣлȣй, ши пе жȣмътате, ау лȣат бани : карѣ, ши ачѣ жȣмътате, „май пре оурмъ, съ фіе ꙟ џинатъ, тот ла монастире, дар ачаѕтъ причинъ, кȣ даніѧ, ши къ сау скрис ѕаписȣл, пе нȣмеле монастирій : ꙗръши сфинціѧ са, ау воит де сау скрис аша : пентрȣ оареши карѣ „киверниселлъ : ка съ лиѱѣскъ нише причинн, че ꙗу фост ꙟ протнвъ. „Дар ной, мъртȣрисим, кȣ сȣфлетеле ноастре, къ сфинціѧ са ау кȣмпърат, тот сатȣл, кȣ ай съй бани, ѻ міе доѡъсȣте лей : ши лау „ѻрѫндȣит, пентрȣ киверниселла скитȣлȣй. Май дѫнд ши де алте бȣкате, ачелȣй скит : пре кѫт ау сокотит. Ши скитȣл, лау ꙟ кинат „ꙗръши монастирій Нѣмцȣлȣй. Ꙟсъ, нȣмай кȣ пȣртарѣ де грижъ Ꙟ-

Georgie, Schimonahiĭ Savvatie, Atanasie, Isidor şi alţiĭ, iară pre lângă aceştia, maĭ mic să află şi Ieroschimonachul Andronic, că prin sârguinţa sa, au ferecat cu argint, preste tot Icóna cea mare din catapitézmă a Intrăriĭ în Biserică a prea Sfinteĭ stapâneĭ nóstre născătóreĭ de Dumneḑeŭ, pruba 16 de argint, şi o aŭ poleit pre alocurea cu aur, cu care aŭ keltuit o sută douĕ-ḑecĭ de galbenĭ austriacĭ.

„гѹ́менїи̂ чѐ вор фѝ дꙋпъ време́ : съ пꙋе начальник, пе чи́не ар сокотѝ
„ѡ҄м връ́дник, пꙋртъто́рю де гри́жъ скитꙋлꙋ́й. Ѧ҆ръ дела скит, ни-
„ми́къ съ найбъ а҆лꙋа̀ мънъстиръ : ничи́ ла ло́кꙋл че́л хотъръ́т, съ нꙋ̀
„съ а҆мѣстече : ни́чи́ кълꙋгърїи́, ничи́ послꙋшничїи́, ничи́ циганїи́ мъ-
„нъсти́рїи́ : ничи́ кꙋ оу҆н фѣлю́ де кълкаре съ нꙋл ка́лче, чѝ, деспре
„то́ци, съ а҆и́бъ па́че : шѝ ски́тꙋл, съ се кивернисѣ́скъ кꙋ а҆ле са́ле :
„шѝ а҆ ста́рѣ са̀, съ петрѣ́къ не сꙋпъра́т де нимѣ́нѣ. Шѝ пе́нтрꙋ кре-
„ди́нцъ, а҆м и҆скъли́т шѝ а҆м пꙋс, шѝ пече́тѣ мънъсти́рїи́. Шѝ а҆че́ст за́-
„пис, саꙋ фъкꙋ́т, прин ши́рѣ сфинцїе́й са́ле Пъри́нтелꙋ́й Митрополитꙋ-
„лꙋ́й шѝ а҆ а҆лтор сфинци́ пъри́нци́ а҆рхїере́и́ : ка́рїи́ май жо́с саꙋ шѝ и҆с-
„къли́т. Ѧ҆ков Митрополит, (е҆сте дѣсꙋпра.) Досѵ́деѡ Е҆пі́скоп Рꙋдъꙋ-
„цꙋлꙋ́й. І҆ннокѐнтїе Е҆пі́скоп Хꙋ́шꙋлꙋ́й, Нїка́нѡр І҆гꙋ́мен Нѣ́мцꙋлꙋ́й.
„Ла́зар Про́ин І҆гꙋ́мен Нѣ́мцꙋлꙋ́й. Григо́рїе Про́ин І҆гꙋмен Нѣ́мцꙋлꙋ́й.
„Нафтанаі́л Шептели́чю Про́ин І҆гꙋ́мен Ръ́шкъи ѿ Нѣ́мцꙋ. Гео́ргїе
„Про́ин І҆гꙋмен ски́тꙋлꙋ́й, ѿ Нѣ́мцꙋ. Клі́мент І҆еродїа́кон, ѿ Нѣ́мцꙋ.
„І҆еромона́х Генадїе, А҆нтонїе І҆гꙋ́мен А҆гапїе́й, ѿ Нѣ́мцꙋ. І҆еромонах
„І҆оре́ст, Про́ин І҆гꙋмен Со́лкъи, ѿ Нѣмцꙋ. І҆ѡанни́кїе Про́ин І҆гꙋ́мен
„Молдовицїи́. І҆еродїа́кон Коста́нтїе, ѿ Нѣмцꙋ. лѣ ҂зсѯв. (7262—
„1574) Юлїе кв. Васі́лїе Бꙋхъе́скꙋ Бик Вѣл Мѣ“

PETRU MOVILĂ

(Biografia)

(Urmare, vedĭ No. VII, an. VII).

III

Nascerea și mórtea luĭ Petru Movilă. Cu tótă nașcerea miraculósă, ce uniĭ din panegiriștĭ voiescŭ să prescrie luĭ Petru Movilă, noĭ aicĭ vomŭ urmări elementele naturale și tot-o-dată reale, din care a eșitŭ bărbatul biografieĭ nóstre. Petru Movilă, ca toțĭ ómeniĭ, a avutŭ doĭ părințĭ. Simeon Movilă a fostŭ tatăl Metropolituluĭ de Kiev, Petru Movilă (a) iar Margarita a fostŭ mama luĭ (b). Ambiĭ părințĭ parŭ a se fi căsătoritŭ pe la 1590 și din acéstă însoțire a resultatŭ șése fiĭ, fără a se sci décă eĭ aŭ avutŭ séŭ nu și fiice. Michail, cum am vĕḑutŭ, este celŭ întâiu fiiŭ al luĭ Simeon Movilă, Gavriil al doilea, Pavel al patrulea, Ioan al cincilea, și Moisi al șéselea, iar Petru Movilă este meḑinul luĭ Simeon și al Margariteĭ Movilă, séŭ al treilea fiiŭ al lor. Și pentru ca să stabilimŭ în modŭ chotărîtorŭ kestiunea rudelor luĭ Petru Movilă în linie bărbătéscă, citămŭ maĭ întâiŭ o probă autografă a luĭ Petru Movilă, unde bărbatul biografieĭ nóstre numesce pre Ión Movilă дѣдомъ = bunŭ, pre Ieremia Movila стрыемъ = unkiŭ, moșiŭ și pre Simeon și Margarita Mo-

---

(a) Mocieiovsky (Pismen. Polskie III. 841) pune, ca tată a luĭ P. Movilă, pre Ieremia Movilă, iar descripțiunea lavreĭ de Kiev (Описан. Кіево-печерск. Лавры. 1847, pag. 142) ḑice, că Ioan este părintele luĭ P. Movilă. Aceste sûntŭ erorĭ.

(b) La pag. 451 a Jurnaluluĭ Bis. Ort. Română (an. VII. No. VII) noĭ din eróre amŭ numitŭ pre mama luĭ P. Movilă Maria.

vilă părinţĭ (a); iar Neseţki, avêndŭ de basă etatea, numĕra pre copiĭ luĭ Simeon Movilă în ordinea urmatóre : Michail, Gavriil, Petru, Ioan şi Moisi (b).

In privinţa timpuluĭ nascereĭ luĭ Petru Movilă, noĭ ne vedemŭ obligaţĭ a urmări pas cu pas pre panigiriştiĭ acestuĭ bărbatŭ, cariĭ, conform direcţiuneĭ culturale a evuluĭ mediu, amestecă realul cu miraculosul, facŭ din Petru Movilă o persónă semină luĭ Christos şi punŭ în serviciul luĭ, ca şi a acestuia, corpurile ceresci. Intre panigiricele, ce se maĭ conservă prin bibliotece, sûntŭ demne de notatŭ pentru elementele lor biografice, precum şi pentru direcţiunea culturala, următórele treĭ panigirice. Intâiŭ este panigiricul, întitulatŭ:

«Felix cometa post natalem diem Illustrissimi Domini et Reverendissimi Patris D. Petri Mohilæ Archiepisç. Mitropolitæ Kijoviensis 1633».

«Fericita cometă de dupa dioa nascereĭ a celuĭ maĭ ilustru Domnŭ şi Reverendŭ Părinte, D. Petru Movilă, Archiepisc. Metropolitŭ al Kievuluĭ 1633».

Şi al doilea este panigiricul, scrisŭ în limba poloneza şi latină, cu lipsurĭ la începutŭ. In aceste doĕ panegirice se desfăşură tema, ca «cometa, ce s'a aratatŭ la nascerea luĭ Christos şi *după câte-va dile dela nascerea luĭ Petru Movilă*, este unŭ adevĕratŭ şi plăcutŭ vestitorŭ al fericireĭ». Apoĭ autoriĭ acestor panigirice îşĭ punŭ întrebarea : «Pentru ce nascerea mult lăudatuluĭ Metropolitŭ nu s'a întâmplatŭ în una şi aceiaşĭ di cu nascerea Mântuitoruluĭ, ci câte-va dile maĭ 'nainte? Şi la acéstă întrebare panigiriştiĭ rĕspundŭ : «Petru Movilă a trebuitŭ să se nascĕ în aceiaşĭ di cu Christos; dar luminătoriĭ cereşcĭ cu plesnirea mânelor lor (laudele) nu putéŭ să-ĭ satisfacĕ pre amândoĭ de odata. Pamêntul nu era în stare a admira cu demnitate pre amândoĕ minunele natureĭ.

(a) In catedrala Metropolieĭ de Kiev, Софійскій Соборъ, s'a găsitŭ în aniĭ de pre urmă unŭ manuscriptŭ autografŭ al luĭ P. Movilă, care cuprinde unŭ materialŭ însemnatŭ, relativ la istoria ţĕreĭ nóstre din sec. al XVII. Noĭ, mulţemită D. studentŭ alŭ Akademieĭ de Kiev, N. Laşcu, românŭ din Basarabia, am căpătatŭ copiĭ de pre materialul, ce ne intereséză şi pre care ilŭ vomŭ comunica şi lectorilor noştri. Notele de maĭ sus sûntŭ din acestŭ manuscriptŭ.

(b) Niesieckiego Herbarz VI 449. Okolskiego, Orbis Polonus II, 225. Atât Okolski, cât şi Neseţki nu sciŭ nimicŭ despre Pavel Movilă. Despre acesta în special spiţa némuluĭ Movilescilor.

Cerurile n'aŭ voitŭ să contopiască întru una pre amândoĕ bucuriile; ele le-aŭ împărțitŭ între câte-va ḑile și aŭ chotărîtŭ, ca Petru sa se nască înainte de Christos, pentru ca, probândŭ și aprobândŭ imnurile lor la celŭ de'ntaiŭ, sa le cânte celu de al doilea; aŭ chotarîtŭ astŭ-feliŭ, că Petru a trebuitŭ să se nască nu cu mult înaintea nascereĭ lui Christos, pentru ca Petru și Christos să pótă priimi amândoi cerescile plesnirĭ de mânĭ, propriĭ fie-căruia». Avêndŭ în acestŭ citatŭ nascerea miraculósă a luĭ Petru Movila, noĭ vomŭ putea determina cu precisiune ḑioa nascereĭ barbatului biografieĭ nóstre numaĭ atuncĭ, când vomŭ întórce atențiunea nóstră și asupra panigiriculuĭ al treilea, publicatŭ în anul 1645 și care se întituléză :

«Sancti Petri Mitropolitæ thaumaturgi Rossiæ, Illustrissimus, Pater D. Petrus Mohila, Archiepiscopus Mitropolitatus Kiioviensis, Haliciensis et universæ Rossiæ s. sedis Apostolicæ Constan. exarha, Archimandrita Pieczariensis et cæt. Patroni sui iconismus sibi ipsi in die patronalis obitus, sua vero Natalia præsentatus ab humili F. Feodosio Wasiliewicz Baewski ord. s. Basilii.»

«Sântuluĭ Petru, Metropolituluĭ făcĕtorŭ de minunĭ al Rusieĭ, celŭ maĭ ilustru Părinte, D. Petru Movilă, Archiepiscopul, Mitropolitul Kievuluĭ, Galițieĭ, și Exarchul (a) întregeĭ Rusiĭ al s. tronŭ apostolicŭ al Constantinupoluluĭ, Archimandritul Pecerscăĭ etc. oferitŭ în ḑioa onomastică a Patronuluĭ sĕŭ, care este modelul sĕŭ însușĭ, și presentatŭ pentru ḑioa nascereĭ séle de umilul F. Teodosie Vasilievicĭ Baevski, din ord. S. Vasilie».

In acestŭ panigiricŭ cu unŭ titlu, cum vedemŭ, destul de amăruntîtŭ, se precizază și maĭ bine ḑioa nascereĭ luĭ Petru Movilă, când Păr. Baevski se ecsprimă :

(a) Patriarchia de Constantinupolŭ în momentele, când nu putea așĭ ecsercita administrațiunea directă asupra uneĭ Bisericĭ, îșĭ avea Ecsarchiĭ, plenipotențiĭ sĕĭ. Așa Metropolitul Ungro-Valachieĭ are și ast'ĭ-ḑĭ titlul de Ecsarchŭ al plaiurilor, laturilor, și se întinde Ecsarchia sa asupra Bisericilor ortodocse din Transilvania și Ungaria, unde propagandele papale împedecaŭ-ortodocsia. Metropolia Moldoveĭ are iarășĭ titlul de Ecsarchŭ al laturilor și se întindea Ecsarchia Moldoveĭ asupra Bisericeĭ de Galiția și Podolia, turmentate de acelésĭ propagande. In fine Metropolitul de Kiev, Pétru Movilă avea titlul de Ecsarchŭ al patriarchieĭ de Constantinupolŭ asupra Bisericilor din întréga Rusie, pentru depărtarea căiĕĭ.

«*Illo die natus, quo suus obiit Patronus Petrus,*
Quia ei suam legavit testamento vitam,
Et ubi ille definit.
Felici avspicio incipit vivere Mohila,
Ne Petrus defit Terræ et maxime Rossiæ.
Qui multos ante annos mortuus; *nascente Petro Mohila in eo Renatus,*
Ut in vero suo iconismo viveret,
Ubi magis quam hic,
Iustus contractus cœli, cum aequalia dividit lumina,
Sibi et Teræ equi parenter et cæt.»

«*In acea ḍi s'a născută, în carea a murită patronul seă Petru,* (a)
Căcĭ şi-a legatŭ de dînsa (acea ḍi) viéța sa cu testamentŭ, (b)
Si tot cu dînsa el a fostŭ numitŭ.
Sub auspiciu fericitŭ a începutŭ Movila a trăi,
Ca Petru să nu lipsiască Pămêntuluĭ şi mareĭ Rusiĭ.
Care a muritŭ cu mulțĭ anĭ înainte; (s'a făcutŭ) *ca să se nască în acea (ḍi) Petru Movilă,*
Pentru ca să trăiască, dupre modelul seŭ,
Şi kĭar maĭ mult, de cât acesta,
Fiind unŭ adevĕratŭ contractŭ al ceriuluĭ, şi-a împărțitŭ lumina în modŭ egalŭ,
Sieşĭ şi Pămêntuluĭ cu aceiaşĭ mĕsură etc.

Acum noĭ am ajunsŭ, ca să putemŭ stabili pre baza citatelor de maĭ sus, că Petru Movilă s'a născutŭ la 21 Decemvrie, în ḍioa, când în Kiev se serbéză memoria S. Petru, fĕcătoruluĭ de minunĭ, şi fostuluĭ Metropolitŭ al Kievuluĭ. Acéstă dată este cu atât maĭ veră şi trebuie să fie admisă ca chotărîtóre; căcĭ ea este ficsată în anul 1645, cu doĭ anĭ înaintea morțeĭ luĭ Petru Movilă şi kĭar în presența şi sub controlul luĭ.

Am găsitŭ, că Petru Movilă s'a nascutŭ din Simeon şi Margarita Movilă în ḍioa de 21 Decemvrie, dar acum trebue să maĭ scimŭ şi în care anume anŭ s'a născutŭ el. De ordinar toțĭ, cariĭ se ocupă de determinarea ḍilelor şi a anilor vieţeĭ luĭ Petru Movilă, se conducŭ de cronicarul Jerlici,

(a) Alusiune la S. Petru, Metropolitulŭ de Kiev, ce se serbéză la 21 Decemvrie.
(b) D. Baevski, aflându-se sub influința ideilor de Kiev, crede că Movilă a primitŭ numele de Petru în respectul S. Petru al Kievuluĭ....

care se esprima, că *«Petru Movilă a trăitŭ pre lume cincĭ-ḑecĭ de anĭ complecţĭ»* (a). Şi fiind-că mórtea luĭ Petru Movíla s'a petrecutŭ la 4 ore din nóptea spre 22 Decemvrie, anul 1646, séŭ dupre calendarul Gregorian, ce s'a întrodusŭ la 1584, 1 Ianuarie anul 1647, resultá, *că Petru Movilă s'a născutŭ în anul 1596 ḑioa 21 Decemvrie şi a muritŭ spre 22 Decemvrie 1646; adecă Petru Movilă a trăitŭ pe lume anĭ 50 complecţĭ.*

(Va urma) **Archim. Genadie Enăcénu.**

(a) Letopisiec Ierlicza vyd. Vysockiego S. Peter 1859 I, 59.

CATEDRALA DIN CONSTANŢA

Deşi acestŭ discursŭ cu descripţiunea solemnităţeĭ pentru punerea pétreĭ fundamentale a catedraleĭ din Constanţa este publicat în Monitorul oficialŭ, Redacţiunea Jurnaluluĭ »Biserica ortodocsă română» a creḑutŭ de datoria sa, ca să nu lipsiascĕ pre cetitoriĭ sĕĭ de erudiţiunea şi frumuseţele acesteĭ cuvêntărĭ, ce se datorescŭ, nu D-luĭ Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, ci erudituluĭ bărbatŭ, P. S. Aurelian. Aicĭ se vede nu atâta unŭ discursŭ oficialŭ şi de ocasiune, ci istoria din tóte punctele de privire a oraşuluĭ Tomi, numitŭ astă-ḑĭ Constanţa, imbrăcată în frumósa şi strălucitórea haĭnă a discursuluĭ. Cetiţĭ, Onorabilĭ lectorĭ, şi vĕ veţĭ convinge, că nu ecsagerămŭ.

Duminică, 4 Septembre, s'a pus pétra funtamentală a catedraleĭ din Constanţa de către domnul ministru al instrucţiuneĭ publice şi al cultelor. Diminéţa, la 10 ore, s'a celebratŭ oficiul divinŭ de către P. S. S. Episcopul Dunăreĭ-de-Jos la biserica grecéscă, la care a asistatŭ ministrul, autorităţile civile şi militare, precum şi unŭ mare numĕrŭ de cetăţenĭ. După săvêrşirea serviciuluĭ divinŭ, asistenţiĭ aŭ mersŭ în procesiune la locul, unde se zidesce catedrala, situatŭ în facia măreĭ negre. Aci se aflaŭ înşirate trupele în garnisónă la Constanţa, tóte autorităţile şi publicul. Săvêrşindu-se serviciul divinŭ, cerutŭ de împregiurare şi în urma câtor-va cuvinte, rostite de domnu A. Orĕscu, autorul proiectuluĭ de catedrală,

domnul ministru al cultelor a rostitŭ discursul de maĭ jos. După aceea s'a procedatŭ la punerea petreĭ fundamentale, întroducêndu-se pergamentul comemorativŭ, medaliĭ, decoraţiunĭ şi monete naţionale.

In semnŭ de recunoscinţă, cetăţeniĭ Constanţeĭ aŭ adresatŭ telegrame MM. LL. Regele şi Regina, precum şi preşedinţilor Corpurilor legiuitóre. M. S. Regele a bine-voitŭ, ca kiar în ḑioa aceea să adreseze la Constanţa domnuluĭ ministru al cultelor şi instrucţiuneĭ telegrama ce urméză :

„Regina şi Eŭ împărtăşimŭ bucuria locuitorilor „din Constanţa, cariĭ cu nerăbdare aŭ aşteptatŭ înce„perea Bisericeĭ lor catedrale. Să dea Dumneḑeŭ ca „acéstă clădire să fie în curênd isprăvită, spre a în„nălţa într'ênsa, pe malul măreĭ negre, rugăciunĭ „către A-Tot-Puternicul, pentru prosperarea şi feri„cirea Românieĭ. Fiţĭ interpretul sentimentelor Nó„stre lângă P. S. S. Episcopul Dunăreĭ-de-Jos şi tu„tulor acelora, cariĭ Ne-aŭ adresatŭ urărĭ cu ocasiu„nea acesteĭ serbărĭ religióse.“

CAROL.

Ministrul cultelor s'a grăbitŭ a comunica telegrama regală cetăţenilor, cariĭ aŭ fost adênc mişcaţĭ de acéstă bine-voitóre atenţiune a M. S. Regeluĭ.

In aceeaşĭ ḑì, domnul ministru a visitatŭ scólele din Constanţa, însoţitŭ de domnul prefectŭ al judeţuluĭ, de revisorul scolarŭ şi alte persóne.

Cu acéstă ocasiune, ministrul instrucţiuneĭ a inspectatŭ scólele din Mangalia, Babadag, Tulcea şi din maĭ multe comune rurale ale Dobrogieĭ. In Tulcea, însoţitŭ de domnul prefectŭ, primarul şi alte per-

sóne, ministrul a visitatŭ Bisericile și giamia locală, casarmele și localurile administrațiuneĭ publice, spitalurile și penitenciarul.

Ministrul s'a grăbitŭ a mulțumi autorităților respective pentru frumósele și încăpătórele localurĭ de scóle, ce a găsit în cele maĭ multe comune rurale.

Discursul domnuluĭ ministru al cultelor și instrucțiuneĭ publice:

Prea Sânte Părinte și
Onorabilĭ cetățenĭ,

Astădĭ suntem kĭemațĭ a pune temelia primeĭ Bisericĭ române în vekea și clasica Constanță.

E o ḑi de sĕrbătóre; căcĭ se pune temelia locașuluĭ dumneḑeescŭ, în care cuvêntul Domnuluĭ se va auḑi în limba strămoșilor noștri, și în care drept-credinciosul va veni să se lumineze cu lumina adevărată a sufletuluĭ, să se întăriască cu tăria adevĕrată a credințeĭ și sa se înalțe maĭ pre sus de cele òmenescĭ cu consciința.

Guvernul românŭ, care pórta unŭ okiŭ ne-adormit asupra intereselor culturale ale noueĭ provinciĭ, nu putea sá întârḑiĕ cu înălțarea acesteĭ sânte case, reclamată ḑilnic de nouiĭ și vekiĭ locuitorĭ ortodocșĭ al Constanțeĭ, reclamata de noua epocă de viață, ce a începutŭ pe aceste malurĭ, de veacurĭ pustiite, ale Pontuluı.

Nu maĭ departe, de cât acum 30 de anĭ, nicĭ se cunoscea măcar locul, unde fusese Tomis, antica colonie, pe care civilisațiunea helenică o plântase, cu câte-va miĭ de anĭ maĭ înainte, pe acéstă stâncă înaintată în mare, prin curagioșĭ emigranțĭ din Milet, și pe care marele poetŭ al Sulmoneĭ, nefericitul Ovidiŭ, o cântase în timp de 8 anĭ în lungile sale plângerĭ, ca tristul seŭ locŭ de exilŭ. Tomis se căuta, când la gurele Dnistruluĭ, când la Kiev, când la Stein-am-Anger în austria. Pe locul, unde astăḑĭ se înalță edificiı frumóse, pe țĕrmurile însuflețite astăḑĭ prin mișcarea corăbielor și a locomotivelor, domnea pustiul și tăcerea adâncă. Câte-va șubrede colibe, risipite icĭ și colo, adăpostéŭ de frigul ierneı și de ar-

șița sórelui o populațiune miseră, trăgănênd o viață dură cu aromitul seŭ calŭ, séŭ cu undița pescarului. Astăḑi civilisațiunea începe a skimba și preface totul. Copila nefericită a Miletului, îngropată maĭ bine de cincĭ-spre-ḑece vécurĭ în ruinele glorieĭ și măririeĭ sale, începe să renască timidă și neîncreḑĕtóre la raḑele moderneĭ civilisațiĭ și să vorbéscă de trecutul seŭ. O colóna de marmură, o architravă, o cornișă, unŭ mosaicŭ, ne vestesc icĭ de unŭ mareț templu, colo de unŭ palatŭ stralucitŭ, maĭ dincolo de unŭ amfiteatru. Prețiósa archivă în pétră, pe care guvernul a începutŭ sa o adune și să o smulgă de la destrucțiune, ne dă lamuriri interesante asupra viețeĭ antice a orașuluĭ. Zidurile Constanțeĭ aparaŭ o populațiune numerósa, industriala și comercianta; marinarĭ îndrăsnețĭ și întreprinḑătorĭ, cetățenĭ muncitorĭ și rĕsboinicĭ, vitejĭ. Sub dominațiunea romană Tomis iși pastréză instituțiunile sale libere; ea devine capitala uneĭ confederațiunĭ, compusă din cincĭ orașe helenice: Istros, Callatis, Odessos, Messembria. Metropolă a lor, într'ênsa se ținea adunarea celor cincĭ orașe; în fruntea eĭ se afla primul magistratŭ. Senatul și poporul, agoranomul și ecdicos; în actele oficiale ea cu mândrie se intitula *Respublica Tomitanorum*. In timp de maĭ bine de patru secule Tomis este centrul de căpetenie maritimŭ și comercialŭ al Moesieĭ-de-Jos. In epoca bizantină, când începe a purta numele seŭ de aḑĭ, Constanța nu e maĭ puțin însèmnată din acest punct de vedere, și urmele lăsate de întreprinḑătorii genovezĭ sunt înca în picióre, ca să vorbéscă de prosperitatea, de care s'a bucuratŭ orașul până la începutul secolului al XI, când e prădatŭ și distrus de hordele barbare ale Bulgarilor. Dar Tomis are și o pagina frumósă în analele Bisericeĭ creștine, care cu atât maĭ mult trebue desvelită într'o ocasiune ca cea de facia, cu cât e vorba de începuturile crestinismuluĭ pe aceste malurĭ ale Pontuluĭ.

Unul din discipoliĭ Sânților Apostolĭ Petru și Pavel, patronii catedraleĭ, ce întemeiamŭ astaḑĭ, St. apostolŭ Andronic a propagat crestinismul kiar prin locurile acestea.

Tomis este celebra și prin martirii seĭ, șĭ-aŭ vărsatŭ sângele pentru credința Domnuluĭ nostru Isus Christos. Ea

servea de scaunŭ episcopalŭ al întregeĭ provinciĭ Scitia mică şi, până la jumătatea secoluluĭ al VI, cunóscemŭ kiar doĭ-spre-ḑece episcopĭ, ce aŭ pastoritŭ în acest scaunŭ. Aşa vedem în primul conciliŭ generalŭ de la Constantinopol pe episcopul din Tomis, Gerontie; în conciliul tot de aci dela 449 şi cel din Calcedonia de la 451, pe episcopul Alexandru; la conciliul de la Efes (431) pe Timóteiŭ; în timpul împĕratului Diocleţian pastorea în Tomis Evangelie; în timpul Sf. Ión Chrisostom (393) Teotim I, scriitoru cunoscutŭ şi martiru al bisericeı; iar în timpul luĭ Leon, Teotim II. Bretanion stralucea prin zelul seŭ pentru credinţa ortodocsa şi prin curagiul, ce a avut de a se împotrivi îndemnurilor împĕratuluı Valens, care, venind în acest oraşŭ, îndemnase pe episcopŭ şi pe poporŭ sa trécă la arianismŭ. Episcopul, opunêndu-se, fu ecsilatŭ. Unŭ altŭ episcopŭ Filiu fu aruncatŭ în mare, după ce suferise gróznice torturĭ.

Prin sapăturile întreprinse cu ocasiunea construireĭ drumuluĭ de fer Cerna-Voda-Constanţa s'a datŭ peste fundaţiunile uneĭ Bisericĭ, carĭ, judecând dupre întinderea lor, ar putea fi fundaţiunile Bisericeı episcopale, care a înfloritu acĭ până la finele secoluluĭ al VI-lea. La câte-va sute de paşĭ de aceste temeliĭ, şi dupa unŭ restimpŭ de 13 vécurĭ, astăḑĭ se pune temelia unuĭ nou locaşŭ dumneḑeescu pentru acelaşı Dumneḑeŭ A-Tot-Puternicŭ, pentru aceeaşĭ credinţa şi cu aceléşĭ sentimente pióse. Şi pe când credinţa a rĕmasu statornica, pe cand ideia creştinismuluĭ a strĕbatutŭ vécurile, cutreerândŭ lumea dela unŭ unghiŭ până la altul, câte prefacerĭ nu a încercatŭ omenirea! Câte State nu s'aŭ spulberatŭ! Câte nu s'aŭ înghiţitŭ unele după altele! Kiar aci, pe acest promontoriŭ, pe care valurile albastruĭ ale Euxinuluı-Pont îl frământă şi macină continuŭ de atâta timpŭ, câte rĕsturnarı nu s'aŭ sĕvêrşitŭ! Câre curente culturale nu aŭ intratŭ în luptă şi nu s'aŭ amestecatŭ-şi disparutŭ, luate în valtóre de altele maĭ puternice! Şi după treı-spre-ḑece vécurĭ de rĕtacire şi de învalmăşélă ne găsimŭ astăḑĭ iarăşı înaintea aceleiaşĭ ideĭ vecĭnice, ca tot ce este adevĕr. Şi aḑı punemu temelia unuĭ noŭ templu pentru acelaşı Dumneḑeŭ.

In acéstă luptă pentru credinţa creştină, poporul românŭ, ce frumósă pagină şĭ-a înscrisŭ în cartea némurilor! Când uraganul teribilŭ, desprinsŭ din Asia, se aruncă grósnicŭ asupra Europeĭ şi spulberă unul după unul micele State creştine din peninsula balcanică, după ce resturnase colosul bizanticŭ, putregaiŭ al popórelor, unde găseşte el pe Românĭ? Iĭ găseşce stăpânĭ pe amândouĕ malurile Dunăreĭ; şi se isbeşce de braţul cel vânjosŭ al unuĭ Mircea cel bătrânŭ, Domnŭ până la mare şi stapânitorŭ al Dobrogeĭ.

Semi-luna creşte apoĭ ca unŭ gigante, ameninţândŭ să înghiţă jumĕtate Europa. Cine în contra eĭ însă se luptă maĭ cu statornicie, maĭ cu bărbăţie şi maĭ cu jertfire de sine, de cât micul poporŭ românŭ, al căruia tărie nu şĭ-o află, de cât în credinţa ferbinte în Dumnedeŭ şi în speranţa ajutoruluĭ sĕŭ? De aceea pe câmpiĭ bătălielor, înainte de a da pieptŭ duşmanuluĭ, ca şi după bătălie, Românul se ruga celuĭ, care dă biruinţele şi umileşte popórele. De aceea Biserica română nu a fost nicĭ-o-dată şi nicĭ póte să fie despărţită de naţiune. Cu dênsa legătura este eternă şi de propăşirea uneia se ţine propăşirea celeĭ alte.

Écă de ce, Prea Sânte şi onorabilĭ cetăţenĭ, guvernul românŭ înalţă adĭ o catedrală, fiică a Bisericeĭ române ortodoxă, în clasicul oraşŭ Constanţa, menitŭ, ca să fie postul înaintatŭ al cultureĭ române în Orientŭ.

După cincĭ secule, România reintră în stăpânirea hotarelor, trase de sabia luĭ Mircea cel Mare, graţia Mareluĭ Căpitan, care în fruntea vitezeĭ sale armate a făcutŭ, ca astădĭ pe malurile Măreĭ Negre să rĕsune limba română şi să se înalţe crucea Bisericeĭ române.

Trăiască M. S. Regele Carol I!

Trăiască M. S. Regina Elisaveta!

Trăiască România!

DISCURSUL

de deschiderea inalteĭ Curțĭ de Casațiune, rostitŭ de Domnul G. Filiti

---

Cu o deosebită plăcere reproducem aci însemnatul discursŭ ce a ținutŭ eminentul nostru jurisconsultŭ, și D-lŭ G. Filiti, procuror generalŭ la Înalta Curte de Casațiune, asupra unor chestiunĭ care interesézǎ fórte de aprópe Biserica nóstrǎ. Pe lângă sincerile nóstre felicitărĭ ce ni permitem a adresa D-luĭ Filiti pentru admirabila claritate și profunda eruditiune prin care se distinge discursul D-sale, 'lŭ rugăm tot-de-o-dată a primi și espresiunea recunoscințeĭ ce o va păstra clerul românŭ pentru limbagiul demnŭ și seriosŭ, ce D-sa întrebuințézǎ vorbindŭ de Biserica nóstrǎ și de învĕțăturile eĭ. Clerul este cu atâtŭ maĭ recunoscător, cu cât în cel din urmă timpŭ am vĕdutŭ aceléșĭ chestiunĭ tratate într'unŭ spiritŭ dușman Bisericeĭ.

Domnule prim-președinte,
Domnilor Judecătorĭ,

Articolul 22 al Constituțiuneĭ nóstre din anul 1866, care declara benedicțiunea religiósǎ obligatorie pentru căsătoriĭ, a datŭ locŭ la multă discuțiune și contro-versă atât în doctrină câtŭ și în jurisprudență.

Ast-felŭ, uniĭ jurisconsulțĭ susțin că legislatorii vechĭ, neîncredetorĭ în faptele propriilor rațiunĭ, aŭ lăsatŭ organisarea familieĭ în mâna cleruluĭ și că numaĭ prin o inovațiune a dreptuluĭ modernŭ a trecutu organisarea familieĭ din mâinele bisericeĭ în acelea ale Statuluĭ; că Statul a regulatŭ prin codul-civil contractul căsătorieĭ ca și pe tóte cele-alte contracte, că prin urmare astădĭ căsătoria este unŭ contractu pur-civil; că obligațiunea benedicțiuneĭ religióse din art. 22 din pactul nostru fundamental este singura urmă ce maĭ gasimŭ în dreptulŭ

modernŭ din vechia alianţă a dogmelor bisericeĭ cu contractele civile. Că acéstă disposiţiune constituţionala nu este de câtŭ o espresiune de gratitudine a StatuluĭRomân către biserica rĕsăritului, carea în mare parte se datoreşce conservarea naţionalităţeĭ nóstre (1); că în fine obligaţiunea benedicţiuneĭ religióse nu are nici o sancţiune, pentru că art. 22 a stabilitŭ numai unu principiŭ, care aştépta reglementarea sa, că deci acestŭ principiŭ nu se póte aplica pâna nu se vor confecţiona legile de carĭ vorbeşte legiuitorul constituţiunei prin frasa din acestŭ articol „afară de casurile ce se vor prevedea prin anume lege“ (2).

Acésta din urmă interpretare a fostŭ admisa şi de curţile de apelu ca şi de acésta suprema curte, (3) de şi jurisprudenţa a variatŭ, dupa cum imediatu vom vedea.

Alţii susţinu din contră că legiuitorul constituţiuneĭ, vedêndu că codul civil Alexandru Ioan rupse cu desăvêrşire şi fără motivu cu biserica, cu moravurile învederate ale poporuluĭ şi admise sistemul lumeĭ catolice, şi, înţelegândŭ că acéstă inovaţiune a nemulţumitŭ poporul românu, a revenitŭ prin articolul 22 la moravurile abandonate a le poporului, declarândŭ contractul de căsatorie unu contract mixt (4).

De asemenea, suprema curte, după o divergință, prin decisia sa No. 61 din 24 Februarie 1879, a stabilitu ca art. 22 din Constituţie îşi are aplicaţiunea sa şi în ceea-ce concerne obligativitatea benedicţiunei religióse.

Acésta cestiune, care se discută şi asta-ḑi şi în privinţa careia nu s'a ḑisu înca ultimul cuvêntŭ, învederatu este ca îmbrăcişéză materia cea mai importanta în ordinea sociala; este vorba, în adevĕr, pe de-o-parte de organisarea familieĭ, care cu dreptŭ cuvêntŭ, s'a ḑisŭ că este fundamentul societaţilor, iar pe de alta de preceptele sfinteĭ nóstre religiuni a rĕsărituluĭ, care, după cum am veḑutu, a contribuitu puternicu la salvarea naţionalitaţeĭ nóstre, şi care se declară de art. 21 din Constituţie de religie dominantă a Statuluĭ românŭ.

Ne propunem, dar, a ḑice şi noĭ câte-va cuvinte asupra acestei im-

(1) Veḑĭ discursul de deschiderea curţeĭ de casaţiune pe 1870 — 1871 şi rĕspunsul primuluĭ preşedinte, publicate în buletinul curţeĭ de casaţie pe 1870, pag. 193 — 196 şi 222.

(2) Veḑĭ studiele domnuluĭ G. G. Meitani asupra constituţiuneĭ Românilor fasc. III, pag. 91.

Idem jurnalul „Dreptul“ pe 1872, No. 8, p. 3 — 5.

(3) Veḑĭ decisiunile curţeĭ de casaţie No....... din 2 Iunie 1872, No. 431 din 2 Decembre 1874 şi 261 din 9 Octombre 1879.

Idem sentinţa No. 21 pin 1871, a tribunaluluĭ civil de ilfov şi decisiunea curţeĭ de apel din Bucureşcĭ No...... pronunţate în procesul intentatŭ de Dómna Luxiţa Cuparenco comitetuluĭ caseĭ de pensiunĭ.

Idem decisiunile curţeĭ de apel din Iaşĭ cu No. 170 din 1878 şi a curţeĭ apelative din Focşanĭ cu No........ din 11 Iunie 1379.

(4) Veḑĭjurnalul "Dreptu“ pe anul 1872 No. 48, şi discursul de deschidere a curţeĭ de apel din Bucureşcĭ pe 1875, publicatŭ în jurnalul Dreptu pe 1875.

portanțe și grave cestiuni, pe care întrécătŭ am atins'o în discursul nostru pe 1879 — 1880, spre a ne încerca să demonstramu, cu istoria în mână, că biserica rĕsaritului nu s'a coborîtu nicĭ-o-data, benevòlmente, din sfera înalta în care se afla așeḑată de sfintele canóne, spre a usurpa drepturile putereĭ laice, și că, de câte orĭ s'a amestecatŭ în afacerile lumeșcĭ, a facut'o împinsă de necisitațile timpurilor ce strĕbătea, tocmaĭ pentru a salva și conserva naționalitea coreligionarilor seĭ; că dacă revoluția cea mare a voitu să emancipeze Statul de pretențiunile bisericeĭ apusene și ast-fel, daca codul Napoleon a regulatŭ în modu civilu organisația familieĭ, nu aceleași argumente au militatŭ în favórea inovațiuneĭ, de altmintrelea fórte salutarie, introdusa și la noi de codul civilŭ în materie de casătorie. Că prin urmare numaĭ prin confusiune și rea înțelegere a pretențiunilor bisericeĭ resărituluĭ, fórte modeste în comparație cu acelea ale bisericeĭ apusene, se póte face atâta alarmă contra acelora carĭ nu voiescu a admite ca benedicțiunea religiósa, impusă contractuluĭ de casătorie prin legea fundamentala a țereĭ nóstre, ar fi unu luxu de care se pot lipsi cetațeniĭ fără cel maĭ micŭ scrupul.

I.

Organizarea familieĭ în legislațiune constituite un sistem a parte.

Legiuitorul modern ca și legiuitoriĭ veacurilor trecute s'au ocupat de familie în deosebĭ, afectând un titlu întreg contractuluĭ de casatorie nevoind a 'l discuta la o-laltă cu cele-lalte contracte, pentru ca organisația familieĭ constitue în legislațiune un întreg sistem și un sistem cu totul a parte, ca unul ce primesce un element nou care predomina în toate disposițiunile sale legislative, vreaŭ sa zic elementul moralităţeĭ.

In adevĕr, prin proprietate se consacră dominația omuluĭ asupra lucrurilor materiale; această dominațiune se moduléză în virtutea principiuluĭ egalitățeĭ, după care principiu libertatea fie-căruia se mărginește acolo unde începe libertatea celor-lalțĭ; ast-felu ca și dominațiunea fie-căruia asupra lucrurilor materiale se oprește acolo unde începe dominațiunea altora.

Omul însă, de și este o ființă libera, el este tot-de-odata și o ființa sociabilă, cu atare, are adesea nevoe să modifice limitele dominațiuneĭ sale asupra lucrurilor materiale; acéstă modificare este sorginta convențiunilor, iar îndeplinirea lor este lasată buneĭ credințe reciproce.

Prescripțiunile coduluĭ civil despre obligațiunĭ, sunt menite a evita neînțelegerile și a deslega conflictele ce se pot ivi din neîndeplinirea celor stipulate. De asemenea, disposițiile acestea legislative sunt menite a garanta și despagubirea ce se cuvine persoanelor carĭ pot fi

victima unuĭ prejudiciĭ în din partea acelora carĭ, nesocotind legea, comit un delict.

Dar toate acestea sunt bune când este vorba numaĭ de lucrurĭ materiale, nu ast-fel însă putem raţiona şi când ne ocupăm de unirea a două persóne spre a trăi împreună.

In materia ce ne preocupăm este în joc valórea morală a persónelor şi iată pentru ce pretindem că aci avem a face cu un element nou care, după cum am zis, este elementul moralitaţeĭ.

Vorbind ast-fel, nu înţelegem a zice ca morala este streină celorlalte contracte şi obligaţiunĭ, dar voim să arătăm, că contractele comune, în genere aŭ o relaţiune negativă cu morala, din causă că este de principiŭ, că părţile contractante pot deroga la legea generala prin convenţiunĭ, cu sigura restricţiune a art. 5 din codul civil, relativ la ordinea publică şi bunele moravurĭ. Sunt acte licite pe cari legea nu le prohibă dacă nu contravin disposiţiilor citatuluĭ art. 5, pe carĭ însă morala le desaprobă. „Non omne quod licet honestum est" a zis jurisconsultul roman Paul (1); aşa, de esemplu, în pură teorie, împrumutul, vîndarea, etc., sunt fapte reprobate de morală dar numaĭ atuncĭ aceste contracte le prohibă legea, când ating ordinea publică şi bunele moravurĭ, precum când s'ar cumpăra libertatea unuĭ om, saŭ s'ar înşela un minore, profitând cine-va de ne experienţa sa, scl.

Relaţiunea contractuluĭ de căsătorie însă cu morala nu este numai negativă, ci şi positivă; morală şi dreptu se contopesc şi din morală estragem definiţiunile dreptuluĭ în ceea ce concerne căsătoria.

In organisarea familieĭ arbitrarul voinţeĭ dispare. Acésta resulta din faptul că, după cum am vĕḑut, contractele se pot modifica tot-d'a-una după voinţa arbitrată a părţilor contractate de vreme ce relaţiile dintre soţĭ, dintre tată şi fiŭ scl., sunt şi rĕmân tot-d'a-una aşa precum le-a regulat legiuitorul, din causă că la acéstă organisaţie a familiei se intereséză esenţialmente morala. Fenomenul acesta îl observăm la tóte legislaţiunile, şi chiar în ţĕrile unde, neexistând lege scrisă, obiceiul ţine loc de lege. Şi nicĭ nu póte fi alt-fel; căcĭ îndată ce vom admite, că fie care individ póte să'şĭ conducă viaţa după instinctele numaĭ a proprieĭ sale naturĭ, ne avênd nimica de comun cu semeniĭ sĕĭ, desbrăcatŭ de verĭ-ce sentiment, societatea nu maĭ există.

Şi iată pentru ce vedem societăţile în antichitate consistându în viaţă uniformă a familiilor. Aşia şi până astăḑĭ conserva starea patriarchală a familiilor. In Roma antică puterea părintéscă (patria potestas) domină totul.

Cu timpul însă societaţile desvoltându-se şi progresând, libertatea individuală 'şĭ luă un avânt puternic; resultatul acestuĭ avênt fu reacţia contra datinelor organisăreĭ familieĭ.

(1) Dig. de regulis juris lib. I. tit. 17.

De acéstă reacţie sunt inspiraţĭ aceia carĭ nu voesc a recunósce nicĭ o particularitate contractuluĭ de căsătorie şi carı, prin urmare, 'l confundă cu cele-alte contracte comune.

II.

Căsătoria nu este o convenţiune, un contract simplu.

Daca este esact a ḑice că contractele aŭ de obiect lucrurı materiale, nu putem, în mod serios şi fără nicĭ o distincţiune, să dăm aceiaşı difiniţiune, şi căsătorieĭ, care are drept causă însaşĭ persónele şi convieţuirea lor.

Este adevĕrat că consimţimântul reciproc al soţilor spre a se căsători împreună, esprimat într'un mod liber, în afară de verĭ-ce înrîurire, ţine de esenţa contractuluĭ; dar clausele acestuı contract nu se reguléză după libera voinţă a părţilor contractate, ci după espresele prescripţiunĭ ale legeĭ; din causă că, după cum am vĕḑut deja, moralitatea este un element esenţial al organisăreĭ familieĭ, şi societatea se interesézā ca acest element să predomine la tóte contractele de casătorie, moralitatea fiind pârghia cea maĭ puternică spre întărirea ordineĭ publice.

Ast-fel de şi la contractele comune termenii lor depind de modul în care a voit saŭ a ajuns a se înţelege părţile contractante, la casatorie, chiar actele dotale puţin se pot depărta, în termenii lor, de cele dictate de lege.

Consecuentŭ acestuĭ principiu, la contractele comune consultam legea numaı în casu cândupărţile nu'şı aŭ manifestatu în modu clar voinţa lor şi prin urmare, numaĭ spre a remedia la tăcerea părţilor contractante, saŭ pentru ca să anulăm convenţiunĭ contrariĭ bunelor moravurĭ.

La contractul de căsătorie din contra legiuitorul intervine în modu imperativ. Arbitrarul în materie de căsatorie nu esistă de câtu în alegerea persóneĭ, cu tóte că şi acéstă libertate se mărgineşte prin impedimentele la căsătorie; tot însă ce concerne obligaţiunile reciproce ale soţilor şi ale copiilor, este regulatu în modŭ invariabil prin lege, obligaţiunĭ pe carĭ părţile nu le pot modifica prin nicı un fel de convenţiune.

In fine, în contractele comune o parte póte sa nu se supue la îndeplinirea obligaţiuneĭ ce 'şĭ a luat prin contract, preferind sa platéscă despăgubirea la care ar putea fi condamnată de justiţie; şĭ acésta, pentru că mobilul acestor contracte este profitul, câştigul material, şi legea admite legalitatea unor asemenea pretenţiunĭ. Putem însă argumenta tot asfel şi în materie de căsatorie? Dar cine ar cuteza sa susţie ca şi mobilul căsătorieĭ ar fi tot interesul material? Când se discuta în Francia codul civil în privinţa adopţiuneı, Napoleon cel mare

făcênd alusiune la interesul material ca singurul mobil al contractelor comune, a ḑis : „Un contract nu conţine de cât obligaţiunĭ geometrice, el nu conţine sentimente.“ (1)

Evident dar că mobilul căsătorieĭ trebue căutat maĭ cu sémă în inclinarea, afecţiunea, iubirea, ce ’şĭ datoresc soţiĭ reciproc. (2)

Este adevĕrat că şi opinia acelora carĭ cred, că scopul căsătorieĭ este dobândirea de pruncĭ şi crescerea lor, se aproprie multŭ de înţelesul moral al căsătorieĭ, pentru că este natural ca părinţiĭ bunĭ să crească bine copiĭ lor, şi faptul acesta intereséză fórte mult societatea ; dar nu se poate admite acéstă opinie ca singura ţintă a căsătorieĭ, din causă că nu toate căsătoriile sunt fecunde în dobândirea de pruncĭ, şi cu toate acestea nu s’a gândit nimenĭ a pretinde disoluţiunea unor asemenea căsătoriĭ, (3) saŭ micşorarea credinţeĭ şi iubireĭ ce ’şĭ-au jurat soţiĭ, ast-fel că toţĭ aceia carĭ nu aŭ dobêndit copiĭ saŭ ’ĭ aŭ perdutŭ, continuă de a fi soţĭ, pentru că s’aŭ legat a purta împreună sarcina vieţeĭ; şi dacă natura nu le-aŭ procuratŭ şi acéstă bucurie, de a avea copiĭ din căsătoria lor, morala nu’ĭ-aŭ liberatŭ de sânţenia angagiamentelor ce ’şĭ-aŭ luat.

Marele filosof al antichităţeĭ Aristotel, voind a stabili enorma diferinţă ce esistă între om şi toate cele-alte vieţuitóre, a zis : Convieţuirea bărbatuluĭ cu femeia nu are de scop unic dobândirea de copiĭ ; acéstă unire are de scop maĭ cu seamă grijea de a’şĭ procura în comun cele necesariĭ vieţeĭ. In adevĕr sarcina fie căruia din aceştĭ asociaţĭ se alege numaĭ de cât, şi este diferită sarcina barbatuluĭ de aceea a femeĭ; ast-fel eĭ’şĭ daŭ unul altuia nn concurs mutual, punênd în comun mijlócele de carĭ fie-care din eĭ dispune. De aceea în aceste felurĭ de unirĭ utilul se întâlnesce specialmente cu placulul. (4)

Ca să ne dăm bine seamă de cele maĭ sus rostite, credem necesar să amintim, în treacăt, şi pe cât cadrul nostru restrâns ne va permite, care era definiţiunea căsătorieĭ şi cum se contracta ea la Romanĭ, precum şi carĭ sunt reformele salutariĭ introduse de creştianism ; căcĭ este incontestabile, că legislaţiunea căsătorieĭ s’a format în marele spaţiŭ de timp ce desparte Roma clasică de Bizanţiul creştin.

---

(1) Mém. sur le consulat pag. 422.

(2) Οὕτω προωκονόμηται ὑωκ ζοῦ θείου ἑματέρου ἢ φύου, το˙ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν κοινωνίαν. Arist. œconom III.

„Idialul sĕ se pótĕ spera în căsătorie este legătura dintre soţĭ pentru tóte sarcinele şi pentru tóte bucuriile vieţeĭ“. Ion Pretore, discurs de deschiderea Curţeĭ de Apel din Bucurescĭ pe anul 1879 — 1880.

(3) După Erodot V. 39, ver. 61 numaĭ la Sparţiaţĭ, fără nicĭ unŭ cuvêntŭ, se depărta femeia stérpă.

(4) Οἱ δ’ἄνθρωποι οὐ μόνον τῆς τεκνοποιΐας χάριν συνοικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν βίον εὐθὺς γὰρ δὴρηζας τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν ἕτερα ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐπαρκοῦσιν οὐν ἀλλήλοις, εἰς ζὸὺ κοινὸυ τιθέντες τὰ ἴδα Διὰ ταῦτα δῆ καὶ τὸ χρήσιμον εἶναι δοκεῖ καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταυτῃ τῇ φιλίᾳ. Arist. Ethica Nicom. VIII, 12,

III.

Căsătoria în dreptul Roman.

Printre diversele definiţiunĭ ce textele Romane daŭ căsatoriei, evidentŭ că cea maĭ expresivă este aceea a lui Modestin, care sună astfelŭ : „Nuptiæ sunt conjuctio maris et fæminæ, et consortium omnis vitæ : *divini et humani* juris comunicatio".

Acéstă formula (1) deşi ne arată clar că soţiĭ suntu asociaţi şi egali între eĭ, (2) dar acésta egalitate nu resultă din tóte moduri e dupa carĭ se contractaŭ căsatoriele la Romanĭ.

In adevĕr, încă din epoca cea maĭ depărtată a dreptuluĭ Roman, doue principiĭ guverna tótă materia drepttului : dreptul strict şi echitatea. Fenomenul acesta ni se înfăţişéză şi în materie de casatorie.

În douĕ modurĭ se contractaŭ căsătoriele la Romani.

După dreptul strict femeia devenea proprietatea bărbatului, caci întréga familie erea proprietatea sa; după echitate femeia rĕmânea liberă şi prin urmare devenea egala bărbatuluĭ sĕŭ.

De câte-orĭ se contracta căsătoria după dreptul strictŭ, femeea devenea supusă bărbatuluĭ sĕŭ (in manum convenire). Pentru acestu-fel de însoţire se întrebuinţaŭ treĭ mijlóce :

1) Posesiunea anală a femeeĭ de catre barbatu (usus) (3), pentru că femeia remânea unu anu întregŭ în casa barbatului, fara a se întrerupe prescripţia prin lipsa eĭ din casa trei nopţĭ (trinoctium) în cursul acestuĭ anu.

2) Vîndarea cu formalitaţi solemne (cœmptio).

3) Solemnitatea religiósa (confarreatio).

Casatoria contractată conform dreptului strictu numai libertate şi egalitate nu presintă pentru femee, din causă ca dênsa se considera ca fiica soţuluĭ sĕŭ (filiæ loco) şi soră a copiilor ei (sororis loco), cu modul acesta se desfăcéa verĭ-ce legatură a femeeĭ cu propria eĭ familie.

In casul însă în care căsatoria se contracta conform regulilor echităţei, adica sub forma libertăţeĭ individuale, femeia conserva nestramutate legaturile cu propria ei familie, şi remânea sub puterea parintéscă a părinteluĭ seu, daca el traia. In genere, acéstă căsatorie se efectua prin unu simplu consimţimêntŭ, fară ca barbatul să aĭba vre-o putere asupra femeeĭ sale.

Acéstă căsătorie în adever era unŭ simplu contractŭ ce se putea resilia în modu unilateral.

Din aceste puţine cuvinte resultă că la Romanĭ căsatoria se efectua saŭ în virtutea principielor de proprietate şi putere ce cetaţénul Ro-

(1) L. 1, de rit. nupt. XXIII, 2. L. 4, C, de crim, exp. her. IX, 32, B. 28, d. 1, § 1.
(2) Accarias. Précis de droit Romain tom. 1 de justæ nuptiæ.
(3) Pellat. Precis du droit privé des Romains.

man avea asupra familieĭ sele, saŭ prin contractŭ, conform voinţeĭ părţilor.

Incetŭ cu încetul însĕ principiul acesta riguros, în virtutea căruia femeia devenea proprietatea bărbatuluĭ, dispăru (1) aşa că sub Tiberiu numaĭ căsătoria prin confarreatio se întrebuinţa şi numaĭ de clericĭ (flamines diales); împĕratul însĕ ordonă prin anume lege că şi la aceste căsătoriĭ, sĕvêrşite în modŭ religiosŭ, femeia să rĕmâe liberă, numindŭ sub-jugarea eĭ de către bărbatŭ „horida antiquitas" (2).

Căsătoria sfârşi prin a se contracta numaĭ prin liber consimţimânt; dar libertatea individuluĭ aduse cu sine nestatornicia voinţeĭ, ast-felŭ că durata căsătorieĭ ajunsese să depindă de capriciul momentuluĭ şi de interesele părţilor contractante.

Nestatornicia în căsnicie, iată ultima stare a societăţeĭ Romane pe la finele republiceĭ şi sub imperitŭ.

August caută prin legea Iulia et Papia Poppaea să încurageze căsătoriile (3), consacră concubinatul spre a înlesní alianţa între persónele carĭ nu aparţineaŭ la aceiaşĭ clasă. Făcu însĕ distincţiune între concubină şi soţie, în sensul că concubina nu se bucura de onorurile bărbatuluĭ (4). nisi dignitate, nihil interest.

Acéstă stare de lucrurĭ aduse decadenţa moravurilor.

Să nu uităm însă, că despotismul ce domina la acea epocă, nimicind verı-ce simţimêntŭ, verĭ-ce cugetare liberă, fu una din principalele cause a corupţiuneĭ moravurilor.

Sub mantia despotismuluĭ maĭ cu sémă, invidia, aviditatea, cupiditatea, străbatu cu înlesnire stratele societaţeĭ, întrebuinţându născocirea aceea mârşavă ce se numeşce jiosorare şi care neavêndŭ nimica sfânt, nu cruţă nicĭ unŭ mijlocŭ spre a ajunge la scop.

IV

Reformele introduse de christianism.

Acéstă urgie a corupţiuneĭ nu se putea învinge de cât prin christianism.

Veni Mântuitorul lumeĭ şi prin propagarea cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, refăcu din temelie constiinţa omuluĭ. Christianismul nu decretă legĭ nuoĭ, căcĭ destule şi multe bune eraŭ legile esistente, căută numaĭ să redeştepte în om consciinţa proprieĭ sale valorĭ; şi iată pentru ce găsim puţine precepte despre căsătorie, dar fórte eficace spre reformarea şi realţare sufletuluĭ.

[1] Gajus I, § 111.
[2] Tacitus Annal. IV, 16. Gajus I. 136.
[3] Tacitus Annal III, 25. Gajus II. 111. 144. 286. L. 64. 72. § 4. L. 74. 79 § 4 de condit. (§ 35 — 1).
(4) L. 3 de concub. (25 — 7). L. 49 § 4 de legat. (32). L. 3. § 1 de donat. (24—1) acéstă lege fu abrogată mult maĭ în urmă . V. Nevel. 91.

Prima definiţiune şi cea maĭ apropiată de înţelesul moral al căsătorieĭ o găsim în noul testament. Acéstă formulă sună ast-fel : „Pentru a-césta va lăsa omul pe părintele sĕŭ şi pe muma sa, şi se va lipi de femeea sa, şi amândouĭ vor fi un corp". (1)

Apostolul Pavel se esprimă şi maĭ clar prin frasele următóre : „Dar nicĭ bărbatul nu este fără femee, nicĭ femea fără bărbat în Domnul," (2) şi supunerea femeeĭ către bărbat o admite întru atâta numaĭ, intru cât femeea, ca fiinţă maĭ slabă, are nevoe de protecţia bărbatuluĭ, ast-feĭ bărbatul se declară de „cap al femeeĭ precum Christos este capul bisericeĭ" (3).

Apostolul Pavel sfârşeşte prin a numi căsătoria „taina" (mister). (4)

Din cele ce preced şi maı cu sémă din Sânta Evangelie, resultă, că propagarea cuvêntuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, învingênd egoismul prin îndemnul la iubirea aprópeluĭ nostru, a restabilit împăcarea sufletelor în viaţa conjugală.

Acéstă împacare sufletéscă, acésta armonie a foruluĭ interior al soţilor, trebuia pusă în concordanţă cu necesităţile vieţiĭ externe, materiale. Sarcina acésta aparţine putereĭ laice, (5) precum împăcarea sufletelor este atributul esclusiv al bisericeĭ.

Biserica răsărituluĭ a rămas fidelă aceteĭ înnalte misiunĭ; ast-fel că, cu tóte ciocnirile sale cu puterea laică, provenite din causă că nu restabilise nicĭ o dată în mod precis limitele între aceste două Puterĭ. Biserica nóstră nu s'a încercat nici cum a subjuga puterea laică.

Ast-fel preceptele edictate de biserică înainte de împĕratul Constantin, nu aŭ fost nicĭ o-dată impuse laicilor. De la acésta epocă însă incepe lupta crâncenă între biserică şi Stat.

Marele Constantin, ca împărat roman, nu voia să admită nicĭ o stavilă a tot puterniciei sale ; el convoca sinódele, le disolva, şi nimica nu avea tărie fără sancţiunea sa. (6) In sinodul din Nicea el a propus formula simboluluĭ credinţeĭ adăogănd în proiect cuvêntul „ὁμοούσιος" (cel ce este de o fiinţă (7).

Cele maĭ multe disposiţiunĭ despre căsătorie sunt edictate de împĕraţĭ. Patriarhiı însă, aŭ întrodus la aceste disposiţiunĭ diverse adăogirı şi modificărĭ, pe carĭ împĕraţiĭ le sancţionaŭ dândule putere de lege;

(1) Apost. Pavel epist. cărte Efeseni cap. V. 31.
(2) Apost. Pavel cărte Corinth, cap. XI, 11.
(3) Apost. Pavel către Efeseni, cap. V, 23.
(4) Epistol. Apost. Pavel către Efeseni. cap. V, 32.
Şi Apostoliĭ eraŭ însuraţĭ ; acésta resultă din cap. IX, din epistola I a Apostoluluĭ Pavel către Corinthenĭ unde se ḑice : Aci nu avem dreptul a duce cu noĭ pe o soră femee din surorile nóstre ca şi ceĭ alţĭ Apostolĭ şi fraţiĭ Domnuluĭ şi Chafa?
Uni pretind că şi Apostolul Pavel era însurat, veḑĭ Rénan, St. Paul Pag. 149 de şi resultă contrariŭ din întêia sa epistolă către Corinthenĭ, cap. VII. 1, 7 şi 8.
(5) Care putere laică ımbrăţişă creştinismul, graţie luĭ Constantin cel Mare.
(6) Novel. Just 131.
(7) Istor. Liser.

prin mijlocul acesta benedicţiunea religiósă a cununieĭ luă putere de lege în secolele VIII şi XII. (1)

Impĕraţiĭ dar aveaŭ o jurisdicţinne completă atăt în afacerile laice căt şi în cele bisericeştĭ.

Cu tóte acestea s'a întâmplat une-orı ca şi Biserica să se ocupe de afacerile judecătorescı din cauză, póte, că societatea, trecênd atuncĭ prin aspre încercarı, judecătoriile perduseră mult din prestigiul lor.

Or-cum ar fi, în lupta crâncenă ce se încinse pe aceste timpurĭ anormale în Europa apusénă, biserica romană simţi superioritatea sa în acésta lupta faţă cu puterea laică, şi nu lipsi de a'şĭ aroga subjugarea acesteı puterı.

Spre a ajunge la acest scop, biserica apuséna pretinse, că de vreme ce omulŭ se compune din suflet şi materie (trup), apoı sufletul domină materia, că prin urmare puterea laică nu póte fi de căt braţul cu care trebuesc esecutate decretele bisericeĭ. Ast-fel patriarhul Romeĭ, fundându-şı tronul apostolic pe basele theocraţieĭ, îşĭ puse pe cap înduoită corónă (regnum), considerânduse ca representantul luĭ Dumneḑeu pe acest pămĕnt şi împĕratul împeraţilor. (2)

Cu asemenea principiĭ nu este de mirat dacă biserica apusuluı ş'a arogat o intrégajurisdicţiune asupra căsătoriilor.

Reacţia contra acesteĭ a tot-puternicii a inspirat, după cum am aratat, pe aceia carı, luând căsătoria de sub jurisdicţiunea bisericeĭ, se încércă să dovedéscă că maritagiul, faţă cu disposiţiile coduluĭ civil, este un simplu contract (3), fără să se gândéscă că cu modul acesta se necunósce valórea morală a căsătorieĭ.

Dar acéstă temere nu póte esista nicĭ o dată în România, ţară eminamente ortodoxă.

In adevăr biserica rĕsărituluĭ întinse jurisdicţiunea sa asupra căsătoriilor abia pe la finele împĕraţieı bizantine, când maĭ că dispăruse autoritatea judecatorésca. Acésta jurisdicţiune se desvoltă sub dominaţiunea barbară, când episcopii judecaŭ tóte conflictele ce se iveaŭ printre chreştinĭ.

Era dar natural că acéstă jurisdicţiune precară şi impusă bisericeĭ de nevoile timpuluı ce străbatea, sa dispara de o dată cu încetarea causelor carı 'ĭ au dat nascere; decĭ, codul nostru civil, dând tribunalelor civile judecarea afacerilor relative la căsătorie, nu a introdusŭ nicı o inovaţiune, ci s'a grăbit a face ceea ce legislaţiunile anterióre de mult trebuia să facă, a adaus adică lucrurile în stare lor normală de maĭ 'nainte.

(1) Nov. 89 a Imp. Leon. — Idem 24 a luĭ Alese. Comm.
(3) Innoc. epist. I, 335 302 şi 326, XI, 89.
(2) Bellot, du mariage.

V

Conclusiune.

Din cele maĭ sus espuse resultă, că nu putem nega că căsătoria este în adevĕr o instituţiune civilă, şi ca atare ni se presintă sub forma uneĭ convenţiunı, dar esenţa acesteı convenţiunĭ are o basă morală de care se interesézā fórte biserica.

Căsătoria ca convenţiune civilă dă naştere la drepturĭ şi obligaţiunĭ pe carĭ numaĭ legea civilă póte să le regulamenteze; de asemenea la căsătoriă fiind vorba de libertatea individuală a soţilor, ordinea publică se interesézā de buna pază a celor edictate de lege, şi ştiut este că paza legiler este încredinţată Statuluĭ.

Prin urmare, spre a se menţinne armonia ce trebue să esiste între Statŭ şi biserică, trebue ca acéstă din urmă să se mărginéscă strictŭ întru îndeplinirea atribuţiilor sale sufletescĭ, atribuţiunĭ înalte, căcĭ tindŭ la înălţarea inimeĭ şi întărirea conştiinţeĭ soţilor. (1)

Să lăsăm dar că soţiĭ după celebrarea căsătorieĭ lor înaintea oficerilor stăriĭ civile să mérgă şi înaintea altaruluĭ, ca şi biserica prin bine cuvêntările sale să pue un veto la cele constatate şi regulate de legea civilă.

Procedura acésta ne o indică canónele Sânteĭ nóstre biserici, ne-o impune art 21 şi 22 din pactul nostru fundamental.

Dar cum póte să esiste acéstă armonie, ḑic detractoriĭ noştri, între biserică şi Stat, pe câtă vreme canónele sunt în contradicţie cu dispoşiţiile coduluĭ civile?

Este adevĕrat că legislaţiunea noastră în materie de căsătorie presentă o antinomie; gravitatea acesteĭ antinomiĭ ne-a inspiratŭ temerile ce nu aŭ pututŭ scăpa înalteĭ domnieĭ vóstre înţelepciunĭ.

In adevĕr, domnule prim-preşendinte, prin rĕspunsul cu care aţĭ bine-voit a onora discursul nostru de deschidere pe anul 1879—1880 aţĭ ḑis următórele cuvinte:

In materie de căsătorie este asemenea flagrantă contradicţiunea dintre art. 144 şi 151, codicele civile de o parte, şi art. 22 din Constituţiune; este vorba de Constituţiunea familieĭ şi dacă legămintele acesteĭ prime micĭ societăţı sunt lăsate în incertitudine ce trebue să ḑicem de fundamentele societăţeĭ celeĭ marĭ care se chiama naţiunea? Aceste cuvinte rostite de primul magistrat al ţereĭ in numele supremeĭ curţiĭ, este justificarea cea maı puternică a temerilor ce am esprimat acum patru anĭ şi de carı suntem preocupaţı şi astă-ḑĭ. Căcĭ antinomia acéstă este stânca de care se isbesc toţı ceı ce se muncesc a

(1) Acéstă sistemă a fost recunoscută de St. Sinod al Regatuluĭ ellen. prin legea sa organică care în art. 16 se rosteşte ast-fel: „în materie de căsătorie tot ce concerne relaţiunile civile aparţine tribunalelor civile, iar tot ce priveşte partea sufletéscă, aparţine autorităţilor eclesiastice."

descoperi care este modul în virtutea căruia se póte contracta o căsătorie valabilmente.

Să ne fie dar permis a arăta şi noî în câte-va cuvinte remediul ce credem maî eficace spre îndreptarea reuluî.

Când s'a discutat în constituanta din 1866 cestiunea ce ne preocupă, duoĕ argumente s'aŭ pus înainte de partisaniĭ căsatorieĭ pur civile: 1) că codul civil, fiind în contradicţie cu canónele bisericeştı, fatalmente se vor ivi căsătoriĭ perfecte după legea civilă, pe carı însă biserica nu le va putea consacra; în asemenea cas dacă soţiĭ vor lăsa să trécă un interval óre-care între celebrarea căsătorieı la primărie şi acea de la biserică, care va fi posiţiunea femeeĭ şi a copiluluĭ conceput după căsătoria civilă fără să se fi obţinut şi benedicţiunea religiósă din causă că canónele se opunu acesteĭ căsătoriĭ, séu din causă că bărbatul a murit în acest interval?

2) Dacă biserica trebue neapărat să concure cu autoritatea civilă la facerea căsătorieĭ, nĕapărat că trebue să concure şi la desfacerea eĭ, căcĭ alt-fel sociul divorţat numaĭ civilemente nu se va putea recăsători înaintea bisericeĭ; va trebui să revenim dar la consistoriile de tristă memorie.

Partisaniĭ sistemeĭ opuse cereaŭ obligativitatea benedicţiuneĭ religióse spre a stărpi concubinatul introdus în populaţiunea rurală, din causă că codul civil nu recunósce de cât căsătoria „îmĭ-am luat femeia pe duoĭ saŭ treĭ anĭ“ iată cuvêntul care circulă în gura poporuluĭ, a esclamat mult regretatul preşedinte al Constituanteĭ din 1866, spre a susţine, că concubinagiul este o consecinţă fatală a sistemuluı introdus de legea civilĕ.

In privinţa primuluĭ argument rĕspundem, că în România de la 1866 şi până astăḑĭ credem că arare-orı se va fi consumat vre o căsătorie maĭ înainte ca soţul (séu soţĭ) ortodoxĭ sa fi obţinut benedicţiunea religiósa, graţie simţuluĭ religios împlântat în conştiinţa poporuluĭ nostru; dacă dar justiţia ţereĭ a fost chemată a se pronunţa asupra validitaţeı unor căsatoriĭ, a fost provocată maĭ cu sémă de cererĭ de pensiunĭ din partea femeilor carı au văduvit în intervalul căsatorieı civile şi a celeı religióse.

De asemenea nu credem că causa introducţiuneı concubinatuluı în comunele rurale este lipsa din codul civil a sancţiuneĭ benedicţiuneĭ religióse; cacı precum fórte bine a ḑis domnu ministru de finanţe în Constituanta din 1866: nu este un român în ţara Românésca care să se socotéscă însurat până nu se va duce la biserică. Causa dar a rĕuluĭ ce exista şi asta-ḑı, cu tótă obligativitatea impusă de art. 22, este mulţimea formalităţilor pretinse de codul civil spre a se putea contracta o casătorie valabilemente; formalitaţıı adesea imposibil a se îndeplini de populaţiunea nóstră rurala în starea de ignoranţa în care se

află; la lispa de vre-ce cultură a locuitoruluĭ de la ţara dacă vom adăoga ignoranţa acelora ce sunt învestiţĭ cu atribuţiunile oficerului stareĭ civile prin comunele rurale şi réua lor credinţa, pretindênd adesea de la nenorociţii ţěranĭ nisce taxe ilegale pentru confecţionarea unor acte scutite prin lege de vre-ce taxă, vom avea tabloul complet al causelor pentru care populaţiunea nóstra rurale este constrênsa a trăi în concubinat cu tot respectul nestrămutat ce are pentru dogmele părinţilor sěĭ.

Singura antinomie (de altmintrelea fórte seriósă) ce exista între legea civilě şi sântele canóne, este art. 144 din codu relativ la impedimentele căsătorieĭ.

Acestŭ articol a fost luatu din art. 162 codul Napoleon. Am ḑisu însě, şi nu vom maĭ repeta aci, ca biserica rěsăritului nu a inspiratu Statului nici una din temerile de carĭ a voitu a se feri legiuitorul frances, că prin urmare legiuitorul românŭ, când s'a ocupatu de impedimentele la căsătorie, trebuia să consulte datinele bisericei nóstre, de la carĭ naţiunea nu a înţelesŭ şi nu a voitu nici-o-data a se departa.

Decĭ, spre a stârpi concubinagiŭ ce gangrenéză populaţiunea nóstra rurală, să simplificamu şi reducem formalitaţile dictate de codul civil; iar pentru a împaca prescriptele bisericei cu legea civile, sa modificăm singurul art. 144 din codul civil decretându aceleaşi impedimente la căsătorie carĭ existau şi înainte de noul cod. Faptul acesta nu se póte considera ca unŭ pasu îndarătŭ pe calea progresului şi a civilisaţiuneĭ, pentru că rudenia în vecĭ a fostŭ considerata ca unu impedimentŭ la căsatorie şi moralitatea publică a desaprobatu tot-d'a-una căsătoria între rude numind'o „incest“ (incestus) (1).

La reformele de mai sus să se decrete şĭ měsura ca în ḑioa în care oficerul starei civile va declara soţilor că suntu uniţi în căsnicie, în aceiaşĭ ḑi şi imediatŭ să urmeḑe în benedicţiunea religiósa; cu modul acesta armonia între puterea bisericésca şi cea laică va fi perfecta, iar moralitatea publică satisfăcută pe deplin.

In privinţa celuĭ de al dooilea argumentu relativ la divorţu, respundem că de óre ce am admisŭ că bisericeĭ aparţine partea sufle-

(1) Inmulţirea impedimentelor din causă de rudenie ar fi perniciósă numaĭ într'unŭ Stat micŭ, în care toţĭ membri societăţeĭ ar putea fi maĭ multŭ saŭ maĭ puţin rude între eĭ, aşa că căsătoriile ar deveni rarĭ; la noĭ însě, din graţia Domnuluĭ, unŭ asemenea inconvenientŭ cu greŭ s'ar produce.

Cu tóte aecstea fiind-că ştiutŭ este că impedimentele la căsătorie aŭ fostŭ înmulţite deîmpěraţiĭ creştinĭ spre a încuragea celibatu pe care îl considerau, la acea epocă, ca o faptă plăcută luĭ Dumneḑeŭ, şi fiind-că faţă cu ideile înaintate ale civilisaţiuneĭ moderne aceste prejudecăţĭ aŭ trăitŭ, credem că este bine ca şi biserica să se conforme, acolo unde este cu putinţă, cu cerinţele progresuluĭ; ast-felŭ în ascernerea causelor de impedimente la căsătorie să nu se maĭ aibă în vedere de câtŭ igiena şi moralitatea ce trebue să predomine în sînul familiilor.

Modificarea acésta credem că este de competinţa Sântuluĭ Sinodŭ, că prin urmare nu atinge nicĭ cum Sântele şi nestrămutatele dogme consacrate de cele şépte Sânte Sinóde ecumenice.

téscă apoĭ nu vom greşi, dacă vom admie sistema ce se practică într'o ţéra suroră în ortodoxie cu a nóstră.

In Grecia când soţĭ sunt siliţĭ să recurgă la mĕsura estremă a divorţuluĭ, încercarea de împaciunire ce, dupa art. 221 şi 261 din codul nostru civil este de atributul preşedintelui tribunaluluĭ, acolo se face de prelaţiĭ bisericeĭ. Soţul care cere divorţul sa adreséză cu cererea sa de divorţu la episcopul eparchieĭ; în acea reclamaţie nu se arata nicĭ unŭ motivu de despărţenie, episcopul are unŭ termenŭ de treĭ lunĭ, în intervalul căruia se încérca a împaca pe soţĭ. După trecerea acestuĭ termen fără nicĭ unŭ resultatŭ de 'mpăciuire şi chiar daca episcopul nu a luatu nicĭ o chotărîre, soţul se adreséză la tribunal şi atuncĭ începe procesul de divorţu dupa regulile proceduреĭ civile.

Indata ce s'a pronunţatŭ hotărîrea definitivă de divorţŭ, procurorele tribunaluluĭ o comunică în copie episcopuluĭ eparchieĭ, carele ea actu de despărţenia casatorieĭ.

Cu sistemul acesta, ce şi noĭ propunem pentru ţéra nóstră, credem că nu se maĭ póte ivi nicĭ unul din inconvenientele carĭ alarmaŭ în Constituantă pe toţĭ barbaţiĭ ce nu vedeaŭ scaparea de cât în căsătoria contractată numaĭ civilemente (1).

(1) S'a vorbitŭ (1) şi se vorbeşte încă multŭ de gravele inconveniente ce presintă judecarea proceselor de divorţŭ de tribunalele ordinare; şi mulţĭ bărbaţĭ distinşĭ din societatea nóstră susţinŭ ideea unuĭ tribunal special şi unic, în care să fie representate tóte interesele şi compusŭ de bărbaţĭ cu autoritate, carĭ să impue prin prestigiul lor ambilor soţĭ. Şi principalul argumentŭ al susţiitorilor acesteĭ inovaţiunĭ este că magistraţiĭ noştri de la tribunal suntŭ fórte junĭ şi fără experienţă, în câtŭ nu pot să aibă o autoritate suficientă faţă cu nişte litiganţĭ adesea în vêrstă înaintată şi faţă cu o materie aşa de delicată ca acea a divorţuluĭ, părţile fiindŭ nevoite de multe orĭ a tăcea revelaţiunĭ de natură a venit în ajutorul causeĭ lor.

Rĕspundem că suntem contra inovaţiuneĭ şi pentru menţinerea organisăreĭ actuale cu óre-care modificărĭ, iar motivele nóstre suntŭ cele următóre: sistema actuală, admisă în materie de divorţŭ ca şi în tóte procesele de verĭ-ce natură, s'a găsitŭ că presintă garanţia cea maĭ mare pentru justiţiabilĭ. Tóte naţiunile civilisate o practică. Aşa dar de câtŭ a crea tribunale escepţionale, este multŭ maĭ bine să ameliorămŭ şi să perfecţionăm organisaţia nóstră judecătoréscă de astădĭ.

In adevĕr juneţea magistraţilor noştri dela tribunal este unŭ inconvenientŭ de care eĭ nu pot fi culpabilĭ. Sciinţa şi probitatea fiind primele lor calităţĭ să căutăm prin posiţia ce le vom crea să se considere destul de onoraţĭ a sta pe fotoliul de judecător la tribunal cu tótă vêrsta lor înaintată şi experienţa dobândită.

Am dis în discursul nostru pe 1879 că în ţara nóstră advocaţiĭ îşĭ facŭ stagiul în magistratură spre a intra maĭ în urmă şi definitivŭ în baroŭ, invers de ce se petrece în alte ţĕrĭ civilisate unde barou servă de stagiŭ spre a intra în magistratură. Iată rĕul unde reşade.

Prin urmare spre a remedia inconvenientele ce resultă din neesperienţa junilor noştri magistraţĭ, să căutăm a le îmbunătăţi sórta ca să rĕmână definitivŭ în magistratură, să le facem posiţiunea aşa de avantagiósă în câtŭ de acum înainte baroŭ să serve de stangiŭ pentru a intra în magistratură; ast-felŭ de exemplu, pentru primul preşedinte al tribunaluluĭ o adevĕrată înaintare să se considere trecerea sa ca prim-preşedinte la curte. aşa şi pentru cele-alte funcţiunĭ judecătoreştĭ şi atuncĭ golurile se vor produce maĭ rar la tribunale şi vom avea şi acolo judecătorĭ maturĭ şi experimentaţĭ şi cu prestigiŭ destul de mare ca să nu se maĭ sfiască soţiĭ a se presenta înaintea lor cu tótă încrederea.

(1) Vedĭ discursul de deschiderea curţeĭ de casaţie pe anul judecătorescŭ 1873.

S'a ḑis de adversarii opiniunei nostre, ca chiar de am admite obligativitatea benedicţiunei religióse la casatorii, încă nu se va putea aplica accea obligativitate mai nainte de a se confecţiona legile de cari vorbesce art. 22 din constituţie.

Dacă este exact a se zice, ca o constituţie nu declara expectative, ci ordona în mod imperativu cum are sa se urmeze în casul de care se preocupă, apoi nu credem ca întârzierea confecţiunarei acelor legi ar putea ţine în loc aplicarea obligativitaţei benedecţiunei religióse.

In adever prescripţia art. 22 este o disposiţie constituţionala care priveşte pe toţi Românii a căror religie dominanta este ortodoxia; aşa dar la a noastra parere legile pe care le aşteptam nu pot fi relative de cât la casatoriile dintre Românii ortodoxi cu persóne de alta religie.

Ei bine, în privinţa acestor căsatorii am propune ca ele să fie libere a se contracta cu singura restricţiune de a se obţine prealabilmente benedicţiunea bisericei nóstre dominante. (1)

Unu singur cuvêntŭ înca şi am terminat.

Spre a nu se mai considera de nimenea în Romania ca o litera mórta articolul 22 din Constituţie relativ la casatoria religiósa şi în favórea moralitaţei ce trebue sa predomine la tóte contractele de casatorie propunem urmatórele reforme:

1. Modificarea art. 144 din codul civil în sensul sfintelor nóstre canóne.

2. Reducerea şi simplificarea, în favórea populaţiunei nóstre rurale a formalitaţilor de îndeplinit pentru a se contracta o casatorie valabilmente.

3. Luarea din mâna primarului a atribuţiunilor oficerului starei civile prin comunele rurale şi numirea unor oficeri de stare civila cari să presinte óre care condiţiuni de cultura şi moralitate.

4. Modificarea art. 221 şi 261 din codul civil în sens de a se face încercetarea de înpaciuire de câtre episcopul Eparhiei caruia se va comunica de procurorul tribunalului şi hotarîrea definitiva de divorţ.

5. Să nu se mai permita nici un interval între casatoria civila şi benidecţiunea religiósa. (2)

Iar pâna vom obţine aceste reforme şi faţa cu starea legislaţiunei nóstre de astă-za, a controversei ce am semnalat ca există în doctrină şi jurisprudenţa, suntem siliţi sa recunóscem ca perfecta şi casatoria contractată numai înaintea oficierului starei civile.

Am zis. *(Monitorul Oficialŭ).*

---

(1) Şi la catolici sunt admise aceste căsătorii, dar cu obligaţiune pentru soţul necatolic de a îşi boteza şi creşte copiii după religia catolica. Rescript. Pii VI Roskov II. 64, 92, 815. Ut prolis utriusque sexus educatiuni in religione catholica quo meliori modo fas erit cautum sit.

(2) Se înţelege ca la reforme cari aŭ o relaţie cu autoritatea bisericéscă, trebue sa concure şi Sântul Sinodu în ceea-ce îlu priveşte.

Legea Organică a Bisericeĭ Bulgare

(Urmare, vedĭ No. 9 anul VII-lea p. 574).

III. Pentru veniturile consilielor eparchialĭ.

Art. 15. Veniturile consilielor eparchiale sunt :

a) Pentru Nunte care se vor da 8 francĭ.

b) Pentru actele de boteḑ 20 centime.

c) Pentru certificate a Nunților 20 centime.

d) Pentru certificate de cununie care se vor libera ambelor părțĭ fie-care câte 20 centime.

e) Pentru scrisorile de divorț dela 10 francĭ pînă la 200 francĭ.

f) Pentru copiele actelor sus menționate și pe basa petițiunelor se va percepe pe jumătate din taxele maĭ sus menționate, fără de copiele pentru divorțul, pentru care se va plăti 2 francĭ;

g) Pentru legalizarea semnătureĭ 1 franc.

h) Pentru amende conform cu legea exarchatuluĭ promulgată în principat (Art. 90).

Art. 16. Certificatele pentru Nule, boteḑŭ și cununiele vor purta sigiliul exarcatuluĭ și care se vor distribui de ministrul cultelor consilielor eparchiale care în urmă le va distribui loc-țiitorilor a archiereilor. Aceste certificate se vor înainta la finitul fie-căruĭ an împreună cu compturile consilielor ministeruluĭ cultelor.

Art. 17. Loc-țiitori a archiereilor sunt obligațĭ la fie-care 3 lunĭ a depune compturile lor înaintea consilielor eparchialĭ.

IV. Cheltuelele consiliielor spirituale a eparchielor precum a loc-ţiitori archiereilor.

Art. 18. Cheltuelele consilielor şi a loc-ţiitorilor sînt:

a) Pentru protosinghel a archiereuluĭ 3600 francĭ pe an.

b) Pentru patru membri a consiliuluĭ 300 francĭ pe anŭ.

c) Pentru un scriitor principal 2400 francĭ pe anŭ.

d) Pentru doĭ sub-scriitorĭ a 1200 francĭ pe anŭ.

e) Pentru uşierŭ 600 francĭ pe anŭ.

f) Pentru spesele cancelarieĭ 800 francĭ pe an.

g) Pentru cheltuelele neprevĕḑute 200 francĭ pe anŭ.

h) Pentru loc-ţiitor a archiereuluĭ 300 francĭ pe anŭ.

i) Pentru inspecţiunea plăşilor 200 francĭ pe anŭ.

j) Pentru cheltuelele de cancelarie a loc-ţiitoruluĭ a archiereuluĭ 200 francĭ pe anŭ.

c) Pentru servitorul 1200 francĭ pe anŭ.

Art. 19. In fie-care an înainte de a se preschimba membri consilielor spiritualĭ, consiliul închee compturile caseĭ eparchiale în treĭ esemplare, cu semnăturile şi sigiliul consiliuluĭ, din care, unul se trimite exarchieĭ, altul împreună cu actele justificate ministeruluĭ cultelor şi al treilea rĕmîne în archivele consiliuluĭ; copie pentru aceste compturĭ legalizate se vor libera membrilor care se retrag.

Art. 20. Escedentul anual a caselor eparchiale se va întrebuinţa pentru acoperirea cheltuelilor acelor consilie eparchiale care sînt în deficitŭ şi pentru fondul de reservă a pensiunelor pentru ajutorul eclisiasticilor şi care sume se va libera dupe disposiţiunile luate de ministerul cultelor.

Art. 21. La finele fie-căruĭ anŭ, consiliele eparchiale supun budgetele lor pentru anul viitor ministeruluĭ cultelor pentru aprobare.

Art. 22. Mitropoliţiĭ sînt retribuiţĭ de tesaurul publicŭ.

V. Despre atribuţiunele consilielor spirituale eparchiale.

Art. 23. In atribuţiunele consilielor eparchiale sunt:

a) Neînţelegerĭ între persónele eclesiastice.

b) Privegerea slujbelor oficiale.

c) Curăţimea în locaşe sânte.

d) Plângerile persónelor civile contra eclisiasticilor, și vice-versa în atribuțiunea funcțiunelor lor.

e) Pricine între rude pentru matrimoniŭ.

f) » » matrimoniele legale.

g) » » divorțurĭ

i) » » prin care înpricinatul cade sub epitimiea bisericésca.

h) Perceperea regulată și justă manipularea a veniturilor consilielor eparhiale; pricinele Eparhiale ale districtelorĭ și a plăsilor nu se va putea cerceta înaintea consilielor daca acestea n'aŭ fostŭ prealabil cercetate de loc-țiitorĭ a archiereilor.

VI Despre loc-țiitorĭ a archiereilor.

Art. 24. In orașele următóre se află câte un loc-țiilor al archiereuluĭ.

1) Balcicu, 2, Dobric, 3, Provadiea, 4 Șumla, 5 Eschi-Giuma, 6 Rasgrad, 7 Silistra, 8 Sistov, 9 Nicopoli, 10 Eleno, 11 Gabrova, 12 Selvieva, 13 Plevna, 14 Rahova, 15 Lompalanga, 16 Cula, 17 Beligrodeicŭ, 18 Bercovița, 19 Orhaniea, 20 Rodomir, 21 Dupnița, 22 Trân, 23 Troian, 24 Teteven, 25 Slotița, 26 Toribrod, 27 Turtucaea, 28 Plevna, 29 Drenovo și 30 Riacovița.

VII Despre loc-țiitorĭ a archereilor.

Art. 25. Loc-țiilori a archiereilor cercetédă tóte pricinele în competința lor, în conformitate cu legea exarhală adoptată în principat art: (57)..

Art. 26. Loc-țiilori a archierelor cercetîndŭ afacerile spirituale vor fi ținuțĭ a chema 4 membri, fie eclesiasticĭ orĭ civilĭ, persóne oneste și juste.

Art. 27. Pe lângă loc-țiitorĭ va fi câte un scriitor numițĭ de dînșĭ și confirmațĭ de arhiereul eparchial (Observațiĭ) cu autorisațiunea archiereuluĭ loc-țiitorĭ vor putea îndeplini singurĭ serviciul de scriitorĭ, însă în asemenea casurĭ nu vor avea dreptŭ de cât pe jumatate din léfă.

VIII Despre calitaţile membrilor a consilielor eparchiale și pentru loc-ţiitorĭ a archiereilor.

Art. 28. Persónele eligibile pentru membri consilielor eparchiale și pentru loc-ţiilorĭ a archiereilor.

a) Sĕ aibă enoriea în eparchiea consiliuluĭ.

b) Sĕ aibă vîrsta de 30 anĭ.

c) Sĕ fie onestu și moralŭ.

d) Se posede un certificat ca terminatŭ un curs superior saŭ mediu clerical.

e) Se fie cunoscuţĭ că'șĭ plinescŭ datoriele lor de preoţĭ esacţĭ.

f) Se cunóscă atribuţiunele lor de preoţĭ precum se nu fie daţĭ judecăţiĭ nicĭ civile nicĭ spiritnale.

Art- 29. Alesul de membru al consiliuluĭ nu póte declina acéstă sarcină, de câtŭ în casŭ de bólă saŭ bătrînețe.

Art 30. Dacă se va dovedi că cineva face întrigĭ pentru a se alege membru în consiliŭ eparchial saŭ de loc-ţiitor de archiereŭ, elŭ va perde dreptu de a fi ales membru sau loc-ţiitor.

PARTEA II

IX Despre preoţĭ și enoriĭ.

Art. 1. Preoţi fără enorie nu potŭ priimi darul.

Art. 2. Enoriele în orașe nu pot esista dacă nu aŭ 200 case, iar elle nu pot avea maĭ mult de 306 case.

(Observaţie) Enoriele în cas de trebuinţă și cu permisiune autorităţilor eclesiasticĭ, maĭ cu deosebire în sate, vor putea esista și cu 150, case.

Art. 3. Nu este permis preotuluĭ saŭ diaconuluĭ se plece în altă plasă saŭ eparchiĭ fără prealabilă permisiune a archiereuluĭ saŭ a loc-ţiitoruluĭ sĕŭ.

Art. 4. preotuluĭ care merge de la o plăsă la alta este obligatŭ a se presenta archieréuluĭ saŭ -loc-ţiitoruluĭ seŭ.

Asemenea preotul care va merge în centrul plășĭ séle saŭ la vre-o plasă streină saŭ la resedinţa eparhială, este obligatŭ a se presenta archiereuluĭ saŭ loc-ţiitoruluĭ seŭ.

Art. 5. In fie-care an ședințe eparchiale se vor ține la 1

Iunie sub preşedinţa ărhiereuluĭ saŭ a locţiitoruluĭ sĕŭ; în aceste adunărĭ se vor cerceta starea morală şi materială a preoţilór, în eparchie, precum şi morală religiósă a credinçioşilor. Despre tóte hotărîrele ce se vór lua în adunare, va înştiinţa autoritatea superióră.

In adunările acestea vor lua parte preoţĭ cu enoriele în eparchie aleşĭ cu majoritatea de voturĭ.

Art. 6. Preoţi sînt datorĭ ḑilnic se îndeplinéscă regulamentele bisericeştĭ, sĕ slujéscă în ḑilele destinate de legea bisericéscă, precum sărbătorile bisericeştĭ şi naţionale.

Art. 7. Orĭ-ce preotŭ fiind chematŭ ca sĕ îndeplinéscă vre o funcţiune bisericéscă, este dator fără întêrḑiere a se confirma cerereĭ ce i se face.

Art. 8. Preoţi sîntŭ datorĭ a veghea asupra curăţenieĭ şi a îmbunătăţiri stabilimentelor relegióse.

Art. 9. Este interḑis perceperea uneĭ taxe maĭ mare de câtŭ acele notate jos.

a) Pentru boteḑŭ *un* franc.
b) Pentru cununie 8 francĭ.
c) Pentru Inmormîntărĭ marĭ 6 francĭ.
d) Pentru Inmormîntare mică de 15 anĭ 3 francĭ.
e) Sânţirea apiĭ dupe chemare . . . . 50 centime
f) Pentru Parastas cu slujbă 3 francĭ.
g) Pentru Parastas fără slujbă . . . . 20 centime
h) Sânţirea apiĭ babi . . . . 40 centime
i) Rugăciunĭ obicĭnuite . . . . 50 centime

Art. 10. In cas cînd cine-va ar chema vre un alt preot afară de acela al enorieĭ, este dator a plătĭ acestuea dreptul luĭ.

Art. 11. Preoţi sînt obligaţĭ a predica prin bisericĭ, predicĭ care sînt autorisate de autorităţile spirituale superióre.

(Observaţiune,) Mirenilor le este cu totul înderḑis a predica prin bisericĭ saŭ la ceremonie religiósă.

IX. Pentru întreţinerea preoţilor.

Art. 12. Preoţi se vor întreţine afară de tacsele maĭ jos notate, pentru serviciele religióse, care vor îndeplini şi de o sub-venţiune a guvernuluĭ cum urméḑă.

Art. 13. Subvențiunele pentru preoțĭ în sate sunt de 850, francĭ și pentru orașe de 1,200.

(Observație) Pentru preoțĭ enorialĭ în orașele Varna, Rușciugŭ, și Sofiea!

Art. 14. A patra parte din sub-vențiune se va plăti preoților enorialĭ din orașe, din veniturile bisericeștĭ iară celealte treĭ părțĭ se vor plăti de tesaurul publicŭ.

Art. 15. Sub-vențiunele se vor plăti de stat în treĭ termene și anume la 1 Maĭ, la 1 Septembre și la finitul luneĭ Decembre.

Sumele compunînd sub-vențiunea se vor percepe de la toțĭ ortodoxi, împreună cu darurile fiscale, și în același mod.

Art. 16. Cassieriele generale locale, în basa adreselor a consilielor eparchiale, vor libera sumele pentru plata subvențiunelor, sub luare de chitanțe loc-țiitorilor a archiereilor precum și casierilor eparchialĭ, pentru plata preoților din plășĭ enoriale.

Notă B. Un regulamentŭ special va stabili modul plăților.

Art. 17. Epitropiele bisericeștĭ vor vĕrsa în casele consilielor eparchiale (art. 14) a patra parte a sub-vențiunelor pentru plată preoților.

Art. 18. Asemenea loc-țiitorĭ a acelor enoriĭ a căror numĕr va fi maĭ puțin de câtŭ cel indicatŭ de art. 2, partea I, vor fi datorĭ să verse casurilor eparchialĭ, saŭ în mâinele loc-țiitorilor a archiereilor partea ce li se cuvine pentru plata preoților.

Art. 19. Loc-țiitori a archiereilor sunt datorĭ a lua chitanțe de la fie-care preotŭ de plata priimită.

Art. 20. Aceste chitanțe loc-țiitori a archiereilor le vor trămite consilielor eparchiale în termen de patru lunĭ, care dupe verificarea lor asupra creditului deschis, le vor înainta Ministeruluĭ Cultelor.

Art. 21. Loc-țiitori a archiereilor sîntŭ obligațĭ a plăti regulatŭ apuntamentele preoților; în casŭ de neregularitate saŭ abusurĭ eĭ sîntŭ singurĭ responsabilĭ.

Art. 22. Preoți care nu priimescŭ regulatŭ sub-vențiunea imediat înștiințéḍă pe archiereul eparchiot, care este dator a lua măsurĭ spre îndreptarea rĕuluĭ.

Art. 23. Darurile care aŭ asistatŭ până acum, în natură în darea de grâŭ şi pieĭ, cu promulgarea presenteĭ legĭ se aprobă.

Art. 24. Consiliele eparchiale sunt obligate ca prin autorităţile eclesiastice superióre, să presinte ministeruluĭ cultelor, în termen de 2 lunĭ dela promulgarea acesteĭ legĭ, listele esacte a enorielor din fie-care eparchie, întocmite conform Art. 2, partea II-a. din presenta lege.

(Observaţie) Consiliele eparchiale suntŭ obligate a înainta ministeruluĭ cultelor în fie-care an listele a enorielor în conformitate cu art. maĭ sus citat.

PARTEA III.

X. Despre pedepsele Cleruluĭ.

Art. 1. Pedepsele care se vor aplica cleruluĭ pentru abaterile în contra datorielor, şi legilor eclesiastice, se vor determina dupe art. 90 şi 91, din legea exarchatuluĭ admisă în principatŭ.

Art. 2. Apelurile contra sentinţelor consilielor eparchiale se fac înaintea St. Sinodŭ, în conformitate cu legea a exarchatuluĭ, cel multŭ în 2 lunĭ dela pronunţarea lor.

Art. 3. Pentru afacerile civile, judiciare şi criminale, clerul se va judeca de tribunalele ţĕreĭ.

Art. 4. Autorităţile civile şi judeciare sunt ţinute a comunica autorităţilor eclesiastice chiemarea a unuĭ membru a cleruluĭ.

Art. 5. Pentru faptele sĕvêrşite de vre-unŭ membru al cleruluĭ, autorităţile civile, judeciare şi criminale vor putea dispune de dênsul dupe legile esistente.

Art. 6. Autorităţile civile şi judeciare pronunţândŭ sentinţele lor contra unuĭ membru al cleruluĭ, vor fi ţinute a informa pe autorităţile eclesiastice de condamnaţiunea acestuia, maĭ nainte de a pune sentinţa în esecutare.

(Observaţie). Eclesiastici vor fi deţinuţĭ pe timpul arestuluĭ preventiv în închisorele mitropolieĭ.

Despre epitropiele bisericeştĭ şi datoriele lor Capitolul IV.

Art. 1. Alegerile epitropiilor bisericeştĭ se vor face în

luna Ianuarie de toţĭ enoriéşiĭ bisericeştĭ cu drept de alegătorĭ, în conformitate cu legile esistente, pentru cele-l'alte alegerĭ în principatŭ. Preşedintele al epitropieĭ este protopopul saŭ preotul bisericescŭ

Art. 2. Dupe alegerea epitropilor, enoriaşĭ împreună cu preotul vor forma actul de alegere, şi 'lŭ vor înainta loc-ţiitoriuluĭ archiereuluĭ séŭ ajutoruluĭ sĕŭ, spre confirmare.

Art. 3. Fie-care epitropŭ este obligatŭ : *a)* Dupe ce se va confirma în funcţiunea a primi cu atenţiune tótă averea mobilă a epitropieĭ, precum şi veniturile eĭ, pentru care sfîrşit se va forma o listă esactă, în dublu esemplar, din care unul, se va înainta prin loc-ţiitorŭ al archiereuluĭ la consiliul eparchial, şi cel-l'alt se va păstra în arhivele bisericeşcĭ. Aceste liste se vor sub-semna de fosta şi actuala epitropie.

b) Epitropia va îngriji pentru regulata întrebuinţare a veniturilor bisericeştĭ şi nu le va putea întrebuinţa în altŭ scopŭ de cât la cel prevĕḑutŭ de presenta lege.

c) Epitropia va inscri într'unŭ registru *à souche*, parafatŭ şi sigilatŭ, cu sigiliul consiliuluĭ eparchial saŭ a loc-ţiitoruluĭ a archiereuluĭ, tóte veniturile şi cheltuelele bisericeştĭ înscriindŭ data de primire şi de dare.

d) La finitul fie-căruia an epitropia va convoca toţĭ alegători aĭ enorieĭ şi le va da socotéla de veniturĭ şi cheltuele.

Aceste socotele se vor face în 2 esemplare din care unul se va păstra în arhivele bisericeştĭ, iar cel-altŭ se va înainta prin loc-ţiitoriul al archiereuluĭ la Consiliul Eparchial, care va verifica aceste cheltuelĭ.

Art. 4. Décă prin revisuirea socotelelor bisericeşcĭ s'arŭ dovedi că epitropiĭ administrézĕ rĕŭ saŭ obusézĭ de veniturile bisericeşcĭ; dênşiĭ vor fi responsabilĭ înaintea Tribunalelorŭ.

Art. 5. Pentru tóte sumele maĭ marĭ de 50 leĭ pentru sate, şi 100 pentru oraşe, care vorŭ servi trebuinţelorŭ bisericeşcĭ, Epitropia va cere aprobarea Consiliuluĭ Eparchial saŭ a loc-ţiitoruluĭ a Archiereuluĭ :

Art. 6. Nu este permis Epitropieĭ să comande St. Icóne,

odăjdiĭ bisericescĭ și alte de asemenéa natură, fără aprobarea Consiliuluĭ Eparchial, saŭ loc-țiitoruluĭ a Archiereuluĭ :

Art. 7. In tóte bisericile se va afla un registru în care se va înscrie numele și pronumele nuoilor membri aleșĭ a epitropieĭ, care vorŭ sluji cu zel și onestitate.

Din acéstă condică se va estrage uă listă în fiă-care anŭ a reposaților, pentru care se ține un parastas când se pomenesce numele celor ce s'aŭ jertfitŭ pentru scolĭ și biserică.

XII Despre Veniturile Bisericeșcĭ.

Art. 8. Veniturile pe care le administréză Epitropia bisericéscă suntŭ următórele :

a). Veniturile din sumele legate saŭ icónomisite;

b). Veniturile din sumele daruite bisericeĭ;

c). Veniturile din stolurile bisericescĭ;

d). Veniturile din discurĭ.

e). Veniturile din lumînările de céră;

f). Veniturile din certificatele de botez, care se libereză copiilorŭ botezațĭ.

g). Veniturile din darurile voluntarie, cum suntŭ nunțele și alte;

i). Veniturile acelor bisericĭ carĭ aŭ trăsurĭ mortuare.

(Observație) : Veniturile sub litera : C. și E. se vorŭ fixa de Epitropiile locale.

Art. 9. Este interdisŭ particularilorŭ a face și a vinde lumînările de céră bisericeșcĭ.

In centrul fie-căruĭ județŭ și plășĭ se va înființa de către epitropia bisericéscă o fabrică de luminărĭ de céră; de la acéstă fabrică vorŭ cumpĕră tóte epitropoiile ce se găsescŭ în plășĭ și județe; lumînările vorŭ fi de céră curata.

(Observație). Dupĕ hotarîrea St. Sinod se va prescrie un format pentru luminările bisericeșcĭ, care vorŭ purta un semnŭ osebitŭ.

XIII Despre cheltuelele bisericeșcĭ.

Art. 10. Cheltuelele pentru fiă care biserică suntŭ următórele :

a). Cheltuelĭ pentru unt-de-lemn, céră, vin, prosfarĭ, odaj-

diile bisericeşcĭ, cărţĭ bisericeşcĭ, milă şi alte trebuinţe bisericeşcĭ;

b). Pentru întreţinerea şi reparaţiunĭ bisericeşcĭ şi a avereĭ eĭ;

c). Pentru imfrumuseţarea bisericéscă.

d). A patra parte din întréga sumă a subvenţiuneĭ pentru preoţĭ din oraşe;

e). Pentru plata a unuĭ diacon în oraşe, a cântăreţilorŭ şi servitorilorŭ.

Art. 11. Dupĕ ce se vorŭ acoperi tóte cheltuelele maĭ sus menţionate, daca arŭ resulta un escedent, atuncĭ acéste se va împărţĭ în patru parţĭ, din care, treĭ părţĭ se vorŭ da pentru întreţinerea scólelorŭ naţionale şi o parte se va reţine pentru capitalul bisericescŭ.

PARTEA V.

XIV Despre Matrimoniele.

Pentru ca matrimoniul sĕ fie legal, suntŭ necesare următórele condiţiunĭ:

a). Consimţimêntul ambilor soţĭ; declarat înaintea a duoĭ martorĭ civilĭ.

b) Consimţimênţul părinţilorŭ a ambilor viitorĭ soţĭ.

(Observeţie). Dupĕ cererea şi rugămintele a tinerilorŭ repeţită de treĭ orĭ, către părinţiĭ lorŭ, şi décă acestia nu vorŭ da consimţimêntul, atuncĭ preotul enorial va cerceta causa, şi găsind că refusul provine din ură saŭ alte asemenea cause nejustificate, va înainta causa autorităţeĭ eclisiastice, care va permite matrimoniul. In casŭ când, sus menţionata autoritate va refusa permisiunea, sub cuvint că nu este matrimoniul legal, causa se va înainta St. Sinod conformŭ art. 10 din presenta lege;

Persónele care se căsătorescŭ nu potŭ fi rudenie între dênşiĭ.

(Observaţie). Gradul de rudeniĭ, de sânge şi de botezŭ, sunt înterdice cu totul;

d). Persónele care contractéză matrimoniul între dênşiĭ, sĕ nu fie căsătoriţĭ cu alţĭ;

e) Sĕ nu fie nebunĭ saŭ bolnavĭ de epilepsie.

XV. Despre Divorțŭ.

Art. 2. Matrimoniul se póte desface numaĭ cu sentința Consiliuluĭ Eparchial, și cu confirmarea Archiereuluĭ Eparchialŭ. Causele de divorțŭ se vor judeca în acea Eparchiă unde înpricinațiĭ 'șĭ aŭ domiciliul.

Maĭ 'nainte de a întra în fond, și de a hotărî asupra divorțuluĭ, autoritatea va usa de tóte mijlócele de care dispune spre a împăca pe litiganțĭ.

XVI. Matrimoniul este desfăcut:

a). Când este ilegal;

b) Când unul din soțĭ lipsește un timpŭ îndelungat.

c). Când unul din soțĭ se invinovĕțește de cel-altŭ că arŭ fi comis contra matrimoniuluĭ delicte prevĕdute de regulamente bisericeșcĭ și când aceste se vorŭ dovedi.

XVII Despre matrimoniele ilegale.

Când se va dovedi că căsătoria s'a consumat în contra voințeĭ a unuia din soțĭ, care a fost forțat la acésta și cere desfacerea uneĭ assemenea căsătoriĭ sĕ va putea desface și culpabiliĭ se vorŭ da justițieĭ. Preotul care a săvîrșitŭ o asemenea căsătorie, déca a sciutŭ despre întrebuințarea forțeĭ, se va pedepsi de autoritățile Eclesiastice competente.

Art. 4. Când se va dovedi că intre căsătorițĭ există legăturĭ de rudenie, pe care biserica le reprobă, matrimoniul este desfăcut.

Art. 5. Decă un bărbat saŭ o femee căsătorițĭ, arŭ trece în a doua căsătorie, nedesfăcêndu-se legal de prima căsătorie, acest din urmă matrimoniŭ se va lovi de illegal și prima căsătorie va rămânea în vigóre, culpabiliĭ ni se vorŭ înainta justițieĭ pentru pedepsirea lorŭ. Décă soțul părăsit în prima căsătorie, n'arŭ maĭ voi sĕ trăéscă cu soțul care a trecut în a doua și nelegitima căsătorie, se va permite soțuluĭ nevinovat a trece în altă căsătorie.

Art. 6. Décă ambiĭ saŭ unul din soțı arŭ fi fostŭ bolnav de Epilepsie saŭ nebunie incurabile, înainte de căsătorie,

matrimoniul acesta se desface şi culpabilii se vorŭ înainta justiţieĭ spre pedepsire.

Art. 7. Déca unul din soţĭ în timpul căsătorieĭ se va bolnăvi de epilepsie saŭ ńebunie, şi se va dovedi că n'a suferit de acéstă bólă căsătoria nu se va desface de cât în casul extremŭ.

XVII. Despre divorţul pentru osândirea saŭ absenţa a unuia din soţĭ :

Art. 8. Décă unul din soţĭ lipseşce patru anĭ fără sĕ se scie unde se află, cel altŭ póte să céră dela autoritatea eclesiastică permisiunea pentru altă cässătorie.

In asemenea casurĭ autoritatea Eclesiastică, se înformézǎ prin rudele şi locuitorĭ despre domiciliul aceluia care lipseşce; décă însă dupĕ tóte cercetările făcute nu se póte afla nimicŭ, autoritatea competentă publică prin Monitorul Official chemarea luĭ, şi déca în termen de treĭ lunĭ de la publicare nu se va ivi, atuncĭ se va satisface cererea reclamanteluĭ.

Art. 9. Dacă bărbatul plécă în strĕinătate şi daca nu trimite mijlóce de vieţuire neveste̊ĭ séle, femea are dreptul, dupĕ cincĭ anĭ de aşteptare, se céră divorţul.

Art. 10. Femeile militarilorŭ acărora bărbăţĭ se află în sĕrviciŭ, suntŭ datóre a'ĭ aştepta.

XVIII. Despre divorţŭ pentru delicte contra matrimoniuluĭ.

Art. 11. Delictele contra matrimoniuluĭ suntŭ : adulteriul, beţia în gradul estrem şi incapacitate a unuia din soţĭ a îndeplini obligaţiunile conjugale.

Art. 12. Când unul din soţĭ va comite adulteriu, soţul cel altŭ va avea dreptul sĕ céră divorţulŭ ; constatându-se delictul autoritatea eclisiastica va acorda cererea reclamanteluĭ şi culpabilul se va pedepsi de Tribunale.

(Observaţie). Când unul din soţĭ singur se va denunţa înaintea autoritătilorŭ eclesiastice, că este cădut în adulteriŭ, declaraţiŭnea sa proprie, se va admite numaĭ atuncĭ, când

acésta se va mărturisi și de alte persóne și când se va presupune că divorțul nu este în folosul seŭ.

Art. 13. Când unul din soțĭ se va da bețieĭ și când nu va fi mijlocŭ de indreptare și consecințele vorŭ fi risipa avereĭ, insultele, maltratărĭ, amenințărĭ de omorŭ, insultata va avea dreptul a cere divorțul.

Art. 14. Când unul din soțĭ se va găsi incapabil de a îndeplini obligațiunile conjugale, partea cea altă, după placŭ va putea obține divorțul.

Art. 15. Dacă incapacitatea este momentană și décă s'a arĕtat în urma cununiilor, divorțulŭ nu va putea avea locŭ maĭ 'nainte de treĭ anĭ.

(Observație) Persóna declarată de incapabilĕ, va fi supusă unuĭ esamenŭ medical, care va însciința printr'un raport despre resultatŭ pe Consiliul Eclesiasticŭ.

Art. 16. Consiliurile Eclesiastice vorŭ trimite copiile reclamațiunilor primite părților și vorŭ stabili diua înfățișăreĭ înaintea judecățeĭ. Sentințele consilielorŭ eclesiastice în materie de divorțŭ, confirmate de Archiereul Epachial, se vorŭ comunica ambelor părțĭ.

Art. II. Promulgămŭ acéstă lege și ordonăm ca ea sĕ fie învestită cu sigiliul Statuluĭ și publicată prin Monitoriul Official. Ministru Nostru Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Strĕine și al Cultelor, este însărcinat cu esecutarea acestuĭ Decret.

Dat în Sofia la 4 Februarie. 1883.

(Semnat). **Alexandru.**

Ministru Afacerilor Streine și al Cultelor.

(Semnat). **C. Stoiloff.**

(L. S.) Pentru traducțiune conform testutuĭ în limba Bulgară.

Interpretul *P. Giurcovicĭ.*